

ב"ה

אין ליכט

פון תורה

ספר

שכל טוב

אידיש

450

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשמ"ז לפ"ק

להשיג את הספר אצל המשב"ק בבית אדמו"ר שליט"א

הכתבת:

Kobriner Rabbi B. I. SACK

316 Hopkinson Avenue

Brooklyn, N. Y.

Telephone Haddingway 1280

אזהרה

לכל יהיו שום איש פה או במדינה אחרת להדפיס את ספרי

זה בלי רשותי וחתימת ידי הנ"ל

הקדמת המחבר

סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת
מצותיו שמור כי זה כל האדם
(סוף קהלת)

יתברך ה'רחום וישתבח ה'הגון המרחם וחונן לאדם דעת ונותן
בלבו בינה להבין ולהשכיל שרחם גם עלי וחנן לי דעה שאוכל
לפתוח פתח כחודה של מחט בשערי תורתנו הקדושה ולהתבונן
במהרת אמריה ובנועם דרכיה ולהתענג מדבריה בעונג שאין
דומה לו כי הם דברי אלקים חיים שאין ראשית לראשיתו
ונאמרים רק בשכיל ישראל שנקראו ראשית ומי יתן וידע כל
בר ישראל כמה גדלה מעלתו וכמה נפלא כחו להגיע למדרגות
גבוהות ולהתדבק במדותיו יתברך מצד כח נשמתו הקשורה
ודבוקה בו באור השלהבתיה והיא חלק אלקי ממעל ובלבד
שירצה להיות דורש את האמת ומבקש רק מה שאהבה נפשו
הטהורה החצובה ממקור החיים שיקדש ויטהר את עצמו על
ידי מעשים טובים כדקא יאות ועל ידי זה יוכל לשמור את
נשמתו שתהיה זכה ונקיה למען יוכל הקב"ה להתפאר בנשמתו
זאת ולהשתעשע בה בהיכלו היכל אהבה כדאיתא בזה"ק (פ'
משפטים) ת"ח כמה אית ליה לבר נש לאודהרא דלא יסמי
אורהוי בהאי עלמא דאי זכה בר נש כהאי עלמא ונסיר לה
לנשמתא כדקא יאות האי איהו בר נש דקב"ה אתרעי ביה

ואשתבח ביה בכל יומא בפמליא דיליה ואמר חמו ברא קדישא
דאית לי בההוא עלמא כך וכך עביד כך וכך עובדוי מתתקנן וכד
האי נשמתא נפקת מהאי עלמא זכייא נקיה וברורה קב"ה אנהיר
לה בכמה נהורין בכל יומא קארי עלה דא האי נשמתא דפלניא
ברי נמירא להוי ליה לההוא גופא דשבק וכו' עכ"ל: המוכן
היוצא לנו מזה הוא כי המכין הראשון והיותר נחוץ לפני האדם
שיוכל לבוא לטהרתו ולהתקדשותו מלמטה הוא רק הרצון
להשתמש בכח נשמתו הקדוש והנפלא אשר נאצל לו מאתו
ית"ב רק בשביל זה שיתמשך בכל רצונו תמיד רק לדבריו
ית"ב הם דברי התורה והמצוה. והכח הזה אי אפשר שלא
יתגלה בכל אדם מישראל אם הוא מתחזק באמונה שלמה שכל
דברי התורה שבכתב ושבע"פ הם מצותיו ית"ב אשר בהן
קדשנו ושכל דבריו אמת וצדק המלאים זיו ומפיקים נוגה לכל
מאמין ומתדבק בהם להגיה ולהוריה לו באורם הנצחי ואין
סופי על כל צעד ומדרך כף רגלו ובכל המקום אשר יזכיר את
שמו ית"ב על ידי התמשכו אחרי רצונו ית"ב למלאות אותו
כידוע על פי הרמז כי „שמו“ גמ"ט „רצון“ ואז כודאי חפץ ה'
בידו יצליח שיקל לו שיבו בעיניו לשלוח יד לידיעות כוזבות
הנולדות מחקירת שכל האנושי על פי סברות הפילוסופיא
המתעופפות על כנפי רוח כל אדם כוזב. אמנם זה לעומת
זה עשה האלקים ולכן מתגבר היצר הרע להלחם תמיד נגד כח
המושך שיש לו לכל אדם מישראל למלאות רצונו ית"ב מצד

רוחו ונשמתו עם כח המושך הבא מצד גופו ובעזרו משתמש
היצר הרע לפתות את האדם שיתמשך רק אחרי הרצון הגופני
ואחרי מעשה הכהמיות ותענוגים גופניים אשר מהם נצמחות בו
המדות הרעות והן הן חוטי המויה של היצר אשר מהן היא
טוה ואורג את המסך המכדיל בין האדם למקום. והעצה
היעוצה לנו מפי חז"ל לכלי הנזק מפתוי היצר היא למוד התורה
בקבוץ חברים באחדות גמורה כמ"חז"ל (קדושין ל'). אם פגע
בך מנוול זה משכחו לבית המדרש, אם אכן הוא נמוח ואם ברזל
הוא מתפוצץ עכ"ל ז"ל. היינו לא רק ללמוד ביחידות אלא
דוקא בבית המדרש בקבוץ חברים ושם אפשר לנצח את היצר
בכח האחדות שאחד יחזק את חברו בדברי חכמה ומוסר כי
כך הוא טבע האדם שיקל לו להתפעל יותר מדברים חיים אשר
ישמע מרעהו בקצרה מאשר ילמד לבדו הרבה כי כל אחד
מוכרח להוציא טבל מה שלמד את הכלל הקצר המוכן לו לדעת
את הדרך אשר ילך בה ואת המעשה אשר יעשה וממעם זה
כל הכללים הקצרים כללי התורה והיהדות הנאמרים באמירה
נעימה מאיש לרעהו נכנסים אל הלב ופועלים לטובה כמאמרם
ז"ל (ספרי פ' האזינו) לעולם יהא אדם כונם דברי תורה כללים
שאם כונסם פרטים הם מייגעין אותו ואינו יודע מה לעשות
עכ"ל ז"ל. ועל אמתת רעיוננו זה גם יעיד לנו שלמה המלך
ע"ה באמירתו הנעימה אשר בה כלל כל מאמרי החכמה
והמשלים בסוף קהלת והוא סוף דבר הכל נשמע את האלקים
ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם.

ואף כי אני עניתי מאד נגד כל הראשונים הקדושים אשר
מפיהם אנו חיים בכל זאת רשמתי גם אני בכתב קצת מן
רעיונות מוסריים ושיחות נאות אשר נאצלו לי ממדת חנינותו
ית"ב ולמדתי לי ברמז ממה שרמזו חז"ל בדבור הראשון, „אנכי“
„אמירה נעימה כתיבת יהבית“ היינו כי כל אמירה נעימה שהיא
רק על פי התורה היא צריכה להיות כתובה בספר ובפרט
שידוע לנו מפי חכמינו ז"ל שכל אדם חייב לכתוב כל רעיון
תורני שהשיג בעזרתו ית"ב בלמדו דברי תורה וחכמה ומוסר
ה' ואם לאו ענוש יענש כדאיתא בזוה"ק (פ' תזריע) וז"ל כמה
דעונשא דבר נש בגין מלה בישא כך עונשיה בגין מלה טבא
דאתי לידיה ויכיל למללא ולא מליל בגין דפנים לההוא רוחא
ממלא דהא אתתקנת למללא לעילא ולמללא לתתא וכמלא
בקדושא כש"כ אי עמא אולין בארחא עקימא והוא
יכיל למללא להו והוא שתיק ולא מליל כמה דאמינא דכתיב
(תהלים ל"ט). נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר
עכ"ל. גם איתא בספר חסידים (סימן תק"ל) ז"ל הקב"ה גוזר
על האדם כמה ספרים יעשה יש שגזר עליו ספר אחד ויש ב'
וג' וכל מי שגלה לו הקב"ה דבר בתורה ואינו כותבו ויכול
לכתוב הרי גוזל למי שגלה לו כי לא גלה לו אלא לכתוב. וזהו
שכתוב (קהלת י"ב) האלקים יביא במשפט על כל נעלם. כלומר
שגורם שנעלם הדבר ההוא עכ"ל. וכשם שגלה לי הקב"ה
את כל הרעיונות והאמירות הנעימות הללו הנובעות ממקור

החיים מקור התורה והאמונה וידוע שכל פעל ה' למענהו
כלומר שיתגדל ויתקדש שמו ית"ב בעולם כן אזכה שיתגלה
כח הפועל בנפעל ביציאת ספרי זה לאור שכל קורא ומעיין בו
ישיג את ההשגה המאוהלה ויושע בסמיעתא דשמיא להיות
משכיל דורש את האלקים וממילא יתענג בעונג נצחי מכל
אמירה ושיחה נאה המכילה ענינים קדושים ומדות קדושות
ממצותיו ית"ב מקושטים בכלל מובן קצר, ומטעם זה לא הצגתי
כל המקורים מתושב"כ ושבע"פ לבלי הכביד על הקורא במאמר
רב הכמות כסברת הספרי המובא פה לעיל וכל בן תורה ממילא
ידע את המקור והסברתי בעזרתו ית"ב כל דבור בסגנון
שכלי כזה אשר גם מי שאינו למדן ובקי לדעת את המקורים
אשר עליהם נמשכים הדברים גם הוא ישיג את אמתת וצדוק
כל דבור על פי הנסיונות בהיים ויוכל להתפעל למוכה מצד כח
נשמתו הנמשכת תמיד אל האמת מכח שרשה הנאצל ממקור
הטוב והאמת: וקראתי את ספרי זה בשם „שכל טוב“ על שם
תכנו וגם שהוא גמ"ט „השם הטוב“ כן יזכנו השם הטוב
בגאו"ש בב"א ברוך יוסף ז"ק מקוברין באאמו"ר הרה"צ
זצ"ל מקראסילוב, ט' סיון, תרפ"ד לפ"ק, פה ברוקלין, נויארק.

שכל טוב

אלקות :

א.

הגם שכבודו יתברך מלא כל הארץ מכל מקום לא תוכל
למצוא את האלקות אם לא תהפש כראוי :

ב.

אם חפץ אדם להבין את מעשי השׁי"ת הוא סמן שהוא חושב
כי את עצמו הוא כבר מבין :

תורה :

ג.

לתורה ולגדולה יכול לבוא רק מי שמבקש את התורה ולא
את הגדולה :

געמליכקייט.

א.

האָטש דער אויבערשטער איז אומעטהום, פון דעסוועגען
קען מען איהם ניט געפינען ווען מען זוכט איהם ניט ריכטיג. ✓

ב.

ווען איינער וויל פארשטעהן דעם אויבערשטענס מעשים
איז א סמן, אז ער מיינט, אז זיך אליין פארשטעהט ער שוין. ✓

תורה

ג.

תורה און גדולה קען נאר האבען דער וועלכער זוכט די
תורה און ניט די גדולה.

ש כ ל ט ו ב

ד.

מי שאיננו מבין מה שהוא לומד איננו רע כל כך כזה שאיננו
מבין ללמוד :

ה.

כמה היא גדולה המדרגה ללמוד תורה איננה גדולה עוד כמו
המדרגה ללמוד את עצמו מן התורה :

ו.

הלומד תורה ולומד את עצמו מן התורה זה יש לו הכל.
הלומד את עצמו מן התורה אשר הוא שומע את חברו לומד,
זה יהיה לו הכל. הלומד תורה ואינו לומד את עצמו כלום מן
התורה, זה אין לו כלום :

ד.

ווער עס פארשטעהט ניט וואס ער לערענט איז ניט אזוי
שלעכט ווי דער וואס פארשטעהט ניט צו לערנען.

ה.

זוי גרויס עס איז די מדרגה פון לערנען תורה איז זי נאך
אלץ ניט אזוי גרויס ווי די מדרגה פון לערנען זיך פון דער תורה.

ו.

ווער עס לערענט תורה און לערענט זיך פון דער תורה, דער
האט שוין אלעס. ווער עס לערענט זיך פון דער תורה, וואס ער
הערט פון א צווייטען לערנען, דער וועט האבען אלעס. ווער עס
לערענט תורה און לערענט זיך גאר ניט פון דער תורה, דער
האט גאר ניט.

ז.

מי שכופר דבר בתורה מחמת שאינו יכול להבינו לא מראה
כזה שהוא אוהב את השכל, רק מראה כזה שהוא אוהב את
האמונה בכפירה יותר מן האמונה בתורה :

ח.

מי ששם את שכלו בתורה הוא יהיה הולך וגדל בשכלו
ובכינתו, וזה ששם את התורה בשכלו הוא לא יבין כלום :

ט.

שתלמוד או שתלמד לאהרים לא דבר קל הוא, אבל יותר
קל הוא משתלמד את עצמך :

ז.

ווער עס לייקענט אפ א זאך פון דער תורה, ווייל ער פאר-
שטעהט דאס ניט. מיינט דאס ניט, אז ער ליעבט שכל. דאס
מיינט גאר, אז ער ליעבט דאס גלויבען אין לייקענען, מעהר ווי
דאס גלויבען אין דער תורה.

ח.

ווער עס לייגט אריין זיין שכל אין דער תורה, דער וועט
אלע מאהל מעהר וואקסען אין זיין שכל און אין זיין פערשטאנד
און דער וועלכער לייגט אריין די תורה אין זיין שכל, וועט גאר
ניט פארשטעהן.

ט.

אז דו זאלסט לערנען, אדער דו זאלסט יענעם לערנען אין
ניט קיין גרינגע זאך, עס איז אבער אלץ גרינגער ווי דו זאלסט זיך
זעלבסט לערנען.

ש כ ל ט ו ב

אמונה :

י.

להאמין בדבר שאפשר לדעתו בשכל צריכים להיות פתיים, אבל להאמין בו יתב' צריכים להיות חכמים :

יא.

אם צדקך בא מצד אמונתך החזקה בו יתב' תנצח אתו לעולם את שונאך החיב :

יב.

לו יבין כל אדם כי בו עצמו נמצא מה שהוא למעלה מן השכל, היו הכל מבינים כמה צריכים להאמין בו י"ב אשר הוא בודאי למעלה מהשגת השכל האנושי :

אמונה.

י.

צו גלויבען אין א זאך וועלכעס מען קען אויסגעפינען מיט שכל מוז מען זיין א נאר, אבער צו גלויבען אין אויבערשטען מוז מען זיין א חכם.

יא.

ווען דיין גערעכטיגקייט קומט פון דיין שטארקען גלויבען אין אויבערשטען וועסטו אימער בעזיגען דיין אונגערעכטען

יב.

ווען יעדער וואלט פארשטאנען, אז אין איהם אליין געפינט זיך אזעלכעס, וואס איז העכער פון מענשליכען פארשטאנד, וואלטען אלע פארשטעהן ווי מען דארף גלויבען אין אויבער-שטען, וואס ער איז געוויס העכער פן מענשליכען פארשטאנד.

מצוה ועברה

יג.

טוב יותר לעשות מצוה אפילו מהמת בושה מפני אנשים משלא לעשות מהמת בושה מפני אלו הנקראים אנשים ובאמת לא-אנשים המה :

יד.

האהבה היותר גרועה היא האהבה אל העברה, השנאה היותר גרועה היא השנאה אל המצוה, ושתי המדות הגרועות הללו מקושרות הן אחת להברתה. לכן אם רק תשמור את עצמך מן הראשונה ממילא תהיה שמור גם מן השניה :

מצוה ועברה.

יג.

עם איז בעסער צו טהאן א מצוה אפילו שעמענדיג זיך פאר מענשען איידער ניט וועלען טהאן שעמענדיג פאר די וועלכע ווערען אנגערופען מענשען און זענען ווירקליך אונמענשען

יד.

די ערגסטע עברה איז די ליעבע צו דער עברה. די ערגסטע שנאה איז די שנאה צו א מצוה און די צוויי ערגסטע מדות זענען פארבונדען איינע מיט די צווייטע; דארום אויב דו וועסט זיך נאך אפהימען פון די ערשטע וועסטו שוין ממילא זיין אפגעהיט פון די צווייטע.

ש כ ל ט ו ב

ת פ ל ה :

מז.

מי שמתעצל להתפלל זהו סמן שאין לו שכל להתפלל לפני השם יתברך ולהודות לו, וזה שאינו הפיץ להתפלל, הוא סמן שאינו זוכה להתפלל לפני השי"ת ולהודות לו :

מז.

הרוצה לפעול אצל השי"ת על ידי תפלה שישפיע לו תענוגים כהיים, צריך קודם להתענג מן התפלה עצמה :

צ ד י ק ו ר ש ע :

יז.

לא כל כך קשה לפני האדם לבוא למדרגת צדיק אם רק לא יתענג מעברה :

מז.

ווער עס פוילט זיך צו דאווענען איז א באווייז, אז ער האט נישט קיין שכל ווי צו בעטען פאר'ן אויבערשטען און צו דאנקען איהם. דער וואס וויל נישט דאווענען איז א באווייז, אז ער איז נישט ווערט צו בעטען פאר'ן אויבערשטען און דאנקען איהם.

מז.

ווער עס וויל פועלען ביי דעם אויבערשטען דורך תפלה, אז ער זאל האבען פארגעניגען און לעבען, דארף פריהער האבען פארגעניגען פון דער תפלה אליין.

צ ד י ק ו ר ש ע.

יז.

עס איז נישט אזוי שווער פאר א מענטש צו ווערען א צדיק, ער דארף נאר נישט האבען קיין פארגעניגען פון איין עברה.

יח.

שם הצדיק גדל ומתפשט אפילו אחר ימי חייו, ושם הרשע ירקב עוד בחייו ;

יט.

התענוגים של הצדיק מטיבים אל הנשמה ואל הגוף
התענוגים של הרשע מחריבים את שניהם יחד :

כ.

אנשים חייבים רבים אינם יכולים לפעול אפילו על איש זכאי
אחד שיחפוץ להיות חיב. ואיש זכאי אחד יכול לפעול אפילו
על אנשים חייבים רבים שיחפצו להיות זכאים :

יח.

דער נאָמען פון אַ צדיק וואַקסט און ווערט פאַרשפּרייט
אַפילו נאָך זיין לעבען. דער נאָמען פון אַ רשע ווערט נאָך ביי זיין
לעבען פאַרפוילט.

יט.

די פאַרגעניגען פון צדיק פאַרבעסערען די נשמה מיט'ן גוף,
די פאַרגעניגען פון רשע רואינירען זיי ביידע.

כ.

אַ סך אונגערעכטע מענשען קענען ניט ווירקען אפילו אויף
איינ גערעכטען מענש, אַז ער זאל וועלען זיין אומגערעכט און איין
גערעכטער מענש קען ווירקען אפילו אויף אַ סך אומגערעכטע
אַז זיי זאלען וועלען זיין גערעכטע.

צדקה:

כא.

בנין האדם הוא מרוח ורק יסודו מעפר, אבל הכסף הוא כולו עפר, לכן מי שנותן צדקה מפיו בעפר (הוא הכסף) רוח חיים ועושה גם מן העפר אדם ומרבה לעצמו עוד אנושיות. ומי שאינו נותן צדקה מאכזר גם את רוחו ונעשה מן האדם עפר:

כב.

זה שמחפש אחרי עניים לתת להם צדקה יש לו מח ולב זה שנותן צדקה רק בזמן ששומע מדחקותם של העניים, יש לו

צדקה.

כא.

די געביידע פון מענש איז פון גייסט, נאך זיין פונדאמענט הערט פון די ענגשאפט פון די ארימע לייט. דער האט א הארץ אז דער מענש גיט צדקה בלאזט ער אריין דעם לעבענס גייסט אין די בלאטע (ד. ה. אין די געלד) און ער מאכט פון די בלאטע אויך מענש און פארמערט זיך דארום נאך מענשהייט. און דער וועלכער גיט גיט קיין צדקה, מאכט פארלירען אויך זיין גייסט און עס ווערט פון דעם מענש א בלאטע.

כב.

ווער עס זוכט נאך ארימע לייט צו געבען זיי צדקה, דער איז פון בלאטע. אבער די געלד איז אין גאנצען בלאטע. דארום, האט א קאפ מיט א הארץ. דער וואס גיט צדקה נאך ווען ער

לב ואין לו מח, זה שנותן צדקה רק בזמן שרואה בעיניו את
דחקותם של העניים, אין לו מח וגם לכו הלש :

כג.

כשמבקשים ממך צדקה, תן. ואל תחקור אם הצדקה שתתן
תציל את המקבל או לא. כי אותך בודאי תציל :

כד.

העני הנותן צדקה יש לו ריוח גדול ברכוש קטן. העשיר
הנותן צדקה, יש לו רכוש גדול אבל הריוח הוא יותר גדול, אבל
העשיר שאינו נותן צדקה אין לו כלום, כי הוא ברשות הרכוש
ולא הרכוש ברשותו :

און גיט קיין קאפ. דער וואס גיט צדקה נאר ווען ער זעהט אליין
די ענגשאפט פון די ארימע לייט מיט זיינע אויגען. דער האט גיט
קיין קאפ און זיין הארץ איז אויך קראנק.

כג.

אז מען בעט פון דיר צדקה, גיב און קלער גיט צי דוין צדקה
וועט רעטען דעם נעמער אדער גיט, ווייל דיר וועט זי געוויס
רעטען.

כד.

דער ארימאן וואס גיט צדקה האט א גרויסען פראפיט אין
א קליינעם פארמעגען. דער רייכער וואס גיט צדקה האט א
גרויסען פארמעגען אבער זיין פראפיט איז א סך גרעסער פון
פארמעגען, אבער דער רייכער וואס גיט גיט קיין צדקה, האט
נאר גיט, ווייל דער פארמעגען האט איהם און גיט ער דעם פאר-
מעגען.

כה.

לתת צדקה אם אפשר הוא דבר גדול, אבל לא כל כך גדול
כמו לתת מה שאפשר :

ח כ מ ו כ ס י ל :

כו.

לא תמיד תקרא חכם אם תדע מה שתניד אבל תמיד
תקרא חכם אם לא תניד מה שאינך יודע :

כז.

מי שאוהב כסל הוא כסיל אבל יותר גרוע ממנו הוא הכסיל
ששונא דעת :

כה.

געבען צדקת, אז מען קען איז א גרויסע זאך. אבער ניט
אזוי גרויס ווי געבען וואס מען קען.

ח כ מ ו כ ס י ל.

כו.

ניט שמענדיג איז א חכמה צו וויסען וואס מען זאגט, אבער
שמענדיג איז א חכמה ניט צו זאגען וואס מען ווייס ניט.

כז.

ווער עס ליעבט נארישקייט, איז א נאר. אבער א סך ערגער
פאר איהם איז דער נאר וואס האט פיינט וויסענשאפט.

כת.

מי שאיננו מבין את החכם איננו כסיל כל כך כמו זה שאיננו
הפין להבין את החכם :

כמ.

העני החכם יכול גם להתעשר מחכמתו, אבל הכסיל העשיר
לעולם לא יחכם מעשרו :

.5

אם אתה אוהב את המעשים טובים של ידיך בזמן שהם
מביאים לך תענוגים גשמיים או כסף וכדומה, זהו סמן שאינך
אהב לא את החכמה ולא את האדם, כי-אם אותך, אבל אם
אתה אוהב את מעשיו הטובים של ידיך בזמן שהם מחסרים

כת.

דער נאר וואס פארשמעהט ניט דעם חכם איז ניט צוזא
גרויסער נאר ווי דער וואס וויל דעם חכם ניט פארשמעהן .

כמ.

דער קלוגער ארימאן קען אויך אפאל רייך ווערען פון זיין
הכמה, אבער דער רייכער נאר וועט קיינמאל ניט קלוג ווערען
פון זיין רייכטהום.

.5

אויב דו ליעבסט די מעשים טובים פון דיין פריינד ווען זיי
ברענגען דיר מאמעריעלע פארגעניגען אדער געלד א. ז. וו. איז
א באווייז, אז דו ליעבסט ניט די חכמה און ניט דעם מענשען,
נאר זיך. ווען דו ליעבסט אבער די מעשים טובים פון דיין פריינד

את תענוגיך הגשמיים או את הכסף וכדומה, זהו סמן שאתה
אוהב את החכמה ושאתה אהו אותה למעלה ממך :

א.

בחכמה אף בלי כסף אפשר להציל כסף וגם אדם, אבל בכסף
וכלי חכמה גם כסף אי-אפשר להציל :

ב.

גם החכם כשהוא מדבר הרבה יכול פעם להזיק את עצמו
זאת אחרים, אבל לא כל-כך כמו הכסיל אפילו כשהוא מדבר מעט:

ג.

החכם הנודע בעולם הגיע למדרגה גדולה, מכל מקום קטנה

ווען זיי קאסמען דיר מאטעריעלע פארגעניגען אדער געלד א.
ז. וו. איז א באווייז, אז דו ליעכסט חכמה און דו שעצט איהר
בעסער פון זיך.

א.

מיט חכמה אפילו אהן געלד קען מען רעמען געלד און אויך
א מענשען, אבער מיט געלד אהן חכמה קען מען אפילו קיין
געלד אויך ניט רעמען.

ב.

אויך ווען דער חכם רעדט א סך קען ע ראמאל שאדען טוהן
זיך און אנדערע, אבער ניט אזוי פיעל ווי א נאר אפילו ווען ער
רעדט ווייניג.

ג.

דער חכם וועלכער איז געווארען באוואוסט אין דער וועלט
האט דערגרייכט א גרויסע מדרגה, פונדעסטוועגען איז די מדרגה

היא המדרגה הזאת כנגד מדרגת החכם הזה אשר לא איכפת
לו כלום מה שאינו נודע :

ד.ל.

פי החכם מראה את עשירות רעיונותיו ושהוא המושל על
פיו, ופי הכסיל מראה שהוא לא רק עני ברעיונותיו אלא שגם
הפה אינו שלו ;

ל.ה.

הראש מה שיותר נתמלא בשכל ירחב בו יותר המקום
לקבל שכל מן השני, ומה שהוא יותר ריק משכל יותר צר בו
המקום לקבל שכל מן השני :

זעהר קליין אנטסקעגען די מדרגה פון דעם חכם וועלכען ארט
נאר ניט וואס ער איז ניט באוואוסט.

ד.ל.

דאס מויל פון חכם ווייזט ווי רייך ער איז אין זיינע געדאנ-
קען און אז ער איז דער הערשער איבער זיין מויל. דער מויל פון
נאר ווייזט, אז ער איז ניט נאר ארים אין געדאנקען נאר, אז
די מויל איז אויך ניט זיינע.

ל.ה.

דער קאפ וואס מעהר ער איז אָנגעפיהלט מיט שכל, אלס
ברייטער ווערט אין איהם דער פלאץ אויף אריין נעהמען שכל
פון א צווייטען און וואס לידיגער ער איז פון שכל, אלץ ענגער
איז אין איהם דער פלאץ אויף אריין נעהמען שכל פון א צוויי-
טען.

ל.ו.

הכסיל אף אם רבים המה נסיונותיו בחיים אינו לומד מהם כלום. והחכם אם אף מעטים המה נסיונותיו בחיים הוא לומד מהם הרבה :

ל.ז.

העשיר אשר איננו יכול להיות שבע בעושר הוא העני היותר גרוע, אבל החכם אשר איננו יכול להיות שבע בחכמה, הוא החכם היותר גדול :

ל.ח.

מי שהוא רעב לחכמה הוא יכול להיות שבע בעושר וזה שהוא רעב לעושר ישאר עני מחכמה ומעושר :

ל.ט.

דער נאר ווען ער האט אפילו א סך ערפאהרונגען אין לעבען לערענט ער נאר ניט פון זיי. און דער חכם ווען ער האט אפילו זעהר ווייניג ערפאהרונגען אין לעבען לערענט ער א סך אפ פון זיי.

ל.י.

דער רייכער וועלכער קען ניט זאט ווערען מיט רייכטהום איז דער ערגסטער ארימאן, אבער דער חכם וועלכער קען ניט זאט ווערען מיט חכמה איז דער גרעסטער חכם.

ל.יא.

ווען עס איז הונגעריג נאך חכמה דער קען זאט ווערען מיט רייכטהום. דער וועלכער איז אבער הונגעריג נאך רייכטהום וועט שוין זיין ארים פון חכמה און פון רייכטהום.

חיים ותענוגים :

למ.

נכון מאד שיהיה חשק אל האכילה בשביל החיים, אבל
כמה גדול הכסיל שיש לו חשק אל החיים בשביל האכילה :

מ.

כאשר המחבר מתענג מחבורו טרם יתפשט בעולם, תענוגו
הוא מעין עולם הבא, וכאשר הוא מתענג מחבורו אחרי אשר
יתפשט בעולם, תענוגו הוא מעין עולם הזה :

חיים ותענוגים.

למ.

עם איז זעהר ריכטיג מען זאל וועלען עסען אום מען זאל
קעיען לעבען, אבער ווי גרויס איז דער נאך וועלכער וויל לעבען
אום ער זאל קענען עסען.

מ.

ווען דער פערפאסער האט פארגעניגען פון זיין ספר נאך
איידער ער ווערט פארשפרייט אין דער וועלט זיינען זיינע פאר-
געניגען עולם-חבא פארגעניגען. און ווען ער האט פארגעניגען
פון זיין ספר ערשט דאן, ווען ער איז שוין פארשפרייט אין דער
וועלט, זיינען זיינע פארגעניגען עולם-הזה פארגעניגען.

מא.

מי שיש לו הפץ לעשות מעשים טובים הרבה זה יוכל להרבות לו חיים ותענוגים יחד, אבל זה שיש לו הפץ רק להרבות לו תענוגים יכול על נקלה להאכיד גם את חיוו :

מב.

התענוג של העברה הוא עובר מהר כי הוא תענוג של שקר ואין לו על מה לעמוד אבל הכתם של העברה הוא כתם ודאי ולכן הוא נשאר :

מא.

ווער עס וויל טהאן א סך מעשים טובים, דער קען זיך פאר-
מערען לעבען מיט פארגעניגען צוזאמען, דער וועלכער וויל אבער
נאר זיך פארמערען פארגעניגען, דער קען זעהר גרינג אויך דאס
לעבען פארלירען .

מב.

די פארגעניגען פון איין עברה ווערען גיך פארשוואונדען
ווייל זיי זיינען פאלשע און האבען ניט קיין פיס אויף וואס צו
שמעהן, אבער דער פלעק פון דער עברה איז שוין גאר ניט קיין
פאלשער, דארום בלייבט ער שמעהן.

מג.

השמר מידידך המדומה הוא יצר הרע המפתה אותך לעשות
עברה למען תביא לך עונג כי חפצו להתמייאך ולא לענג אותך :

מד.

מי שמבקש פרנסה עבור הנשמה יותר מעבור הגוף מראה
שהוא חי וחפץ לחיות. מי שמבקש פרנסה עבור הגוף יותר
מעבור הנשמה מראה שהוא חי והוא הולך. מי שמבקש פרנסה
רק עבור הגוף ולא עבור הנשמה מראה שהוא חסר דעת משום
שהוא חפץ לאכול ולהמית את עצמו :

מג.

היט זיך פון דיין פאלשען פריינד, דאס איז דער יצר הרע
וואס רעדט דיר אן צו טוהן איין עברה אום דו זאלסט האַבען
פאַרגעניגען ווייל ער מיינט נאָר דיין עברה און ניט דיינע פאַר-
געניגען.

מד.

ווער עס זוכט פרנסה פאַר דער נשמה מעהר ווי פאַר דעם
גוף ווייזט ער מיט דעם, אַז ער לעבט און וויל לעבען. ווער עס
זוכט פרנסה פאַר'ן גוף מעהר ווי פאַר דער נשמה, ווייזט מיט
דעם, אַז ער לעבט און ער איז קראַנק. ווער עס זוכט פרנסה נאָר
פאַר'ן גוף און ניט פאַר דער נשמה ווייזט מיט דעם, אַז ער איז
אַראָפּ פון זינען, ווייל ער וויל עסען און זיך טוימען.

מת.

כל מי שיש לו שכל חפץ לחיות, אבל לא כל מי שהוא חפץ לחיות יש לו שכל איך לחיות.

מו.

השכל האמתי מכיח תענוגים אל האדם והתענוגים הללו הם תמיד פרים ורבים, אבל התענוגים הבאים מן התאוה ולא מן השכל האמתי הם מחריבים את השכל ולא רק שאינם פרים ורבים אלא הם עצמם מהרה יאבדו :

חבר.

מו.

קל מאד שחבר טוב יעשה גם אותך טוב, אבל מאד קשה שחבר רע לא יעשה גם אותך רע :

מת.

יעדער וועלכער האט פארשטאנד וויל לעבען, אבער ניט יעדער וואס וויל לעבען האט פארשטאנד ווי צו לעבען.

מו.

דער אמת'ער פארשטאנד בריינגט פארגעניגען צום מענשען און די פארגעניגען זיינען שמענדיג פרוכטבאר, אבער די פאר-געניגען וועלכע קומען פון תאוה און ניט פון אמת'ען פארשטאנד זיי רואינירען דעם פערשטאנד און זיינען ניט נאר אונפרוכט-באר, נאר זיי ווערען אליין אויך פארלארען.

חבר :

מו.

עס איז זעהר גרינג, אז א גוטער חבר זאל דיר אויך גוט מאכען, אבער עס איז זעהר שווער, אז א שלעכטער חבר זאל דיר ניט שלעכט מאכען.

מת.

קשה יותר לעשות לאדם ישר את זה שיש לו חבר טוב ואינו
לומד ממנו מלעשות לאדם ישר את זה שיש לו חבר רע ולומד
ממנו :

ממ.

מי שמכין משקה בביתו למען יוכל לפעמים לבקש את חברו
אליו ולכבדו, זהו חבר טוב לחברו וגם חברו יכול להיות חבר
טוב אליו, אבל מי שקורא את חברו לפעמים לבוא אליו ומכוון
בזה שיחי לו הזדמנות לשתות משקה, שניהם אינם שווים כלום :

מת.

עם איז שווערער צו מאכען פאר א ריכטיגען מענשען דעם
וועלכער האט א גוטען חבר און לערנט זיך פון איהם ניט אפ, ווי
דעם וועלכער האט א שלעכטען חבר און לערענט זיך פון איהם
יא אפ.

ממ.

ווער עם גרייט אהן משקה ביי זיך אין הויז אום ער זאל
קענען אלעמאל פארבעטען זיין פריינד צו זיך און איהם מכבד
זיין, דער איז א גוטער פריינד צום צווייטען און דער צווייטער
קען אויך זיין א גוטער פריינד צו איהם, אבער דער וועלכער רופט
אלע מאל זיין פריינד צו זיך אום ער זאל קענען האבען א געלע-
גענהייט צו מרינקען משקה, טויגען זיי ביידע ניט.

ג.

יותר טוב שתתיעץ עם ידידך הטוב אפילו אם אינו גדול
ממך בחכמה משתתיעץ עם מי שגדול ממך בחכמה ואינך יודע
אם הוא ידיד טוב לך :

גא.

אלה הלמדים מאנשים רעים להיות רעים גם קודם לא היו
טובים, ואלה הלמדים מאנשים טובים להיות טובים גם קודם לא
היו רעים :

גב.

מי שהוא נקי משנאה על חברו בזמן שחברו דבר עליו
רעה, עליו אפשר להאמין כי גם נקי הוא מן הרעה שדבר עליו
חברו :

ג.

זאלסט זיך בעסער בעראמען מיט דיין גומען פריינד אפילו
אויב ער איז ניט קליגער פון דיר איידער מיט א קליגערען פון
דיר און דו ווייסט ניט צי ער איז דייגער א גומער פריינד.

גא.

די וועלכע לערנען זיך אפ פון שלעכטע מענשען צו זיין
שלעכט, זיינען פריהער אויך קיין גומע ניט געוועזען, און די
וועלכע לערנען זיך אפ פון גומע מענשען צו זיין גומ, זיינען פרי-
הער אויך קיין שלעכטע ניט געוועזען .

גב.

ווער עס איז ריין פון שנאה אויף יענעם אין דער צייט ווען
יענער האט אויף איהם גערעט שלעכט, קען מען אויף איהם
בלויבען, אז ער איז אויך ריין פון די שלעכטס וואס יענער האט
אויף איהם גערעדט.

גג.

אם אחד פוגע בכבוד חברו מוטלים על שניהם חובות מוסריים שאחד יבקש סליחה מחברו וחברו ימלח לו. ומי שזריו קודם למלאות את חובו המוסרי הוא החבר היותר חכם ואמתי מן השני :

גד.

כשאתה מקבש סליחה מחברך מחמת שפגעת בכבודו והוא איננו הפץ לסלוח לך נוסה מפניו כי הוא איננו שוה להיות חברך כשאתה מבקש סליחה והוא מולח לך תיכף, הוא חברך. אם חברך מולח לך עוד טרם בקשת סליחה ממנו הוא חברך היותר טוב ויקר :

גה.

ווען איינער בארירט די עהרע פון צוויימען, ליגען אויף זיי ביידע מאַראַלישע פליכטען, אז איינער זאל בעמען דעם צוויימען ענטשולדיגונג און דער צווייטער זאל איהם ענטשולדיגען. און ווער עס היילט זיך צו ערפיהלען זיין מאַראַלישען פליכט, דער איז מעהר קליגער און אמת'ער פריינד פון צוויימען.

גו.

ווען דו בעטסט ענטשולדיגונג ביי דיין פריינד ווייל דו האָסט באַרירט זיין עהרע און ער וויל דיר ניט ענטשולדיגען, אַנמלוּיף פון איהם ווייל ער איז ניט ווערט צו זיין דיין פריינד. ווען דו בעטסט ביי דיין פריינד ענטשולדיגונג און ער ענטשולדיגט דיר באַלד, ער איז דיין פריינד. אויב דיין פריינד ענטשולדיגט דיר נאָך איידער דו האָסט געבעמען ביי איהם ענטשולדיגונג, ער איז דיין בעסטער און מייערסטער פריינד.

נה.

בהראותך אהבה לחברך תוכל תמיד לעורר בלבו אהבה אליך אבל לא כשאתה מכון באהבתך אליו — בשביל אהבתך אליך :

נו.

המוסר הנקי והחבר האמתי, הם שנים כמספר ואחד כאמת, וכל מה שתרכה לרכוש אותם לך, לא יהיו לרוב לעולם. לכן דרוש אהריהם למצוא אותם יותר ויותר :

נז.

קל יותר לאהוב את החבר מלאהוב את האח שאינו חבר :

נה.

ווען דו ווייזט ליעבע צו דיין פריינד, קענסטו שמענדיג ער-וועקען אין זיין הארץ ליעבע צו דיר. אבער ניט ווען דו מיינסט מיט דיין ליעבע צו איהם דיין ליעבע צו דיר אליין.

נו.

דער ריינער מאַראַל און דער אמת'ער פריינד זיינען 2 אין צאהל און 1 אין דער ווירקליכקייט, און וויפיל דו זאלסט זיי פאר-מאגען וועלען זיי אלס ניט זיין צופיעל, דאָרום זוך צו קריגען זיי וואָס מעהר.

נז.

עס איז גרינגער צו ליעב האַבען אַ פריינד ווי ליעב האַבען אַ ברודער וועלכער איז ניט קיין פריינד.

נח.

חבר אמת'י ילך אתך בכל מקום אשר אתה צריך ללכת,
וחבר שוא יחפוץ שתלך אתו למקום אשר אף הוא אינו צריך
ללכת :

נמ.

מחבר אמת'י יכולים פעם ליהנות יותר משל ידים עצמיות,
כי משל ידים עצמיות אפשר לקבל טובה רק כשמתמשים בהן,
ומחבר אמת'י אפשר לקבל טובה אפילו בלא יודעים :

ס.

אם ידידך הוא איש שמה הוא מחזק את ידידותו אליך ואת

נח.

דיין אמת'ער פריינד וועט מיטגעהן מיט דיר אומעמום וואו
דו דארפסט געהן, און דיין פאלשער פריינד וועט וועלען, אז דו
זאלסט מיטגעהן מיט איהם אין דעם פלאץ וואו ער אליין דארף
אויך ניט געהן.

נמ.

פון א אמת'ן פריינד קען מען אמאל האבען מעהר ווי פון
אייגענע הענד, ווייל פון אייגענע הענד קען מען קיין טובה ניט
האבען ווען מען באנוצט זיך ניט מיט זיי, און פון א אמת'ען
פריינד קען מען האבען א טובה ווען מען ווייסט אפילו ניט.

ס.

ווען דיין פריינד איז א פרעהליכער פארשטארקט ער זיין
פריינדשאפט צו דיר און דיין פריינדשאפט צו איהם, און ווען דיין

י. יידותך אליו. ואם הוא איש עצב הוא המונע לידידותו מלפעול
עליך ולידידותך מלפעול עליו:

סא.

השכל הוא אהבך היותר טוב גם אם מונע אותך מתענוגים,
והתאוה היא שונאך גם אם מכיפה לך תענוגים:

סב.

אם הכרך נמע בלבו אהבה אליך בודאי תראה את הענפים
יוצאים על ידי פיו:

פריינד איז א טרויעריגער לאַזט ער ניט זיין פריינדשאפט זאל
וירקען אויף דיר און דיין פריינדשאפט זאל ווירקען אויף איהם.

סא.

דער שכל איז דיין בעסער פריינד אפילו ווען ער רעדט דיר
אפ פון פארגעניגען. די תאוה איז דיר א שונא אפילו ווען זי
ברענגט דיר פארגעניגען.

סב.

אויב דיין פריינד האט איינגעפלאנצט אין זיין הארץ א ליבע
צו דיר, וועסטו געוויס ארויסזעהן די צווייגען ארויסשפראצען
פון זיין מויל.

ש כ ל ט ו ב

ע נ י ו ע ש י ר

סג.

העני הישר הרבה יותר מרויה בישרו מן העשיר המצליח
בעשרו :

סד.

הזה היא הירושה של הצלחת הרשע :

סה.

שיהיה קיום לאנושיות עם הכסף יחד אפשר רק במי
שהאנושיות חשובה לו יותר מן הכסף; אבל בזה שהכסף חשוב
לו יותר מן האנושיות שניהם יאבדו.

ע נ י ו ע ש י ר.

סג.

דער ערליכער ארימאן פארדינט מיט זיין ערליכקייט א סך
מעהר פון דעם רייכען רשע וואס בעגליקט מיט זיין רייכמהום.

סד.

אומגליק איז די ירושה פון גליקליכען רשע.

סה.

מענשהייט מיט געלד קענען עקזיסטירען צוזאמען, נאר ביי
דעם וואס די מענשהייט שמעהט ביי איהם העכער ווי די געלד.
אבער ביי דעם וואס די געלד שמעהט העכער פון די מענשהייט,
וועלען ביידע פארלארען געהן.

סו.

מי שהפין להיות עשיר למען יוכל לעשות מעשים טובים רבים. צריך לעשות השבון במצבו עתה אם לא תגדל עניות המעשים טובים שלו מעניות רכושו:

תאזה.

סז.

פעמים רבות עוזבים תאזה אחת עבור השניה, למשל, כסף עבור כבוד וכבוד עבור כסף וכדומה, מזה ראייה כי כל התאוות הן בלי שכל:

סת.

מי שיש לו אהבה חזקה לכסף הוא חושב שהוא יודע לאהוב את עצמו ובאמת הוא שונא את עצמו:

סו.

ווער עס וויל זיין רייך אום ער זאל קענען מהאן א סך גומע מהאמען, דארף מאכען א רעכנונג אין זיין יעצטיגען באשטאנד צי איז ער ניט ארימער אין גומע מהאמען ווי אין פארמעגען.

תאזה.

סז.

א סך מאהל לאזט מען אנוועק איין תאזה צוליב א צווייטע, צום-ביישפיל געלד צוליב כבוד, כבוד צוליב געלד א. ז. וו. דאס איז א באווייז, אז אלע תאוות זיינען אהן פארשטאנד.

סת.

ווער עס האט א שטארקע ליבע צו געלד מיינט, אז ער ווייס ווי זיך לייעב צו האבען און אין דער ווירקליכקייט איז ער זיך אליין א שונא.

סמ.

רבים המה היודעים כי היושר עומד למעלה מן הכסף, אבל מעמים המה היודעים כמה קטן הכסף כנגד גדלות היושר :

ע.

אל תביט בעינים של קנאה על רכוש אחרים, כי תוכל חס-ושלום לבוא לידי זה כי אצלך לא יהיה מה לראות :

מ ד ו ת ו ע צ ו ת :

עא.

אל תקח מאדם מה שלא יהפוך לתת לך ואל תתן לאדם מה שלא יהפוך לקחת ממך :

סמ.

א סך מענשען ווייסען, אז יושר שטעהט העכער פון געלד, אבער זעהר ווייניג ווייסען ווי קליין די געלד איז אנטקעגען די גרויסקייט פון יושר.

ע.

דו זאלסט נישט קוקען מיט קיין גרויסע אויגען אויף יענעם פארמעגען, ווייל דו קענסט פון דעם הלילה קומען צו אזא לאגע אז עס זאל ביי דיר נישט זיין וואס צו זעהן.

מדות ועצות.

עא.

דו זאלסט נישט נעהמען פון קיינעם וואס ער וויל דיר נישט געבען און זאלסט נישט געבען קיינעם וואס ער וויל ביי דיר נישט נעהמען.

עב.

מח עקום יותר גרוע מרגלים עקמות, כי ברגלים עקמות אפשר
ללכת בדרך ישרה אבל לא במח עקום :

עג.

מי שיש לו מח ישר אפילו עם רגלים עקמות גם כן יוכל
להצליח אם רק ילך במחו קודם, אבל זה שהולך ברגליו קודם
אפילו אם יש לו מח ישר ורגלים ישרות גם כן לא יצליח :

עד.

קל יותר לפני האדם לרכוש לו שם טוב מלהאכיד שם רע,
אבל מי שמתחרט באמת על מעשיו הרעים ועושה גם מעשים

עב.

א קרומע קאפ איז ערגער פון קרומע פיס, ווייל מיט קרומע
פיס קען מען געהן אין די גלייכע וועגען, אבער קיינמאָהל ניט
מיט א קרומע קאפ.

עג.

ווער עם האָט א גלייכע קאפ, אפילו מיט קרומע פיס, וועט
אויך קענען בעגליקען אויב ער וועט נאָר געהן מיט'ן קאפ פרייהער
אבער דער וועלכער געהט מיט די פיס פרייהער, אפילו ווען ער
האָט א גלייכע קאפ מיט גלייכע פיס, וועט ער אויך ניט באַ-
גליקען.

עד.

עס איז גרינגער צו באַקומען א גוטען נאָמען ווי צו פאַרליי-
רען א שלעכטען נאָמען. אבער דער וועלכער האָט ריכטיג
חרטה אויף זיינע שלעכטע מהאַמען און טהוט אויך א סך גוטע

טובים רבים באמת, יכול להאכיד את השם הרע ותיכף לרכוש
לו שם טוב :

עת.

הילד הרע יכול להיות טוב אצל האב העושה מעשים טובים
אם הוא יכול וחפץ להכין את אביו, והילד הטוב לא ירע לעולם
אפילו אצל האב העושה מעשים רעים. גם כן אם הוא יכול
וחפץ להכין את אביו:

עו.

מן המדה להקטין את עצמך ממי שהוא גדול ממך תוכל
גם אתה להיות גדול. ומן המדה להגדיל את עצמך אפילו ממי
שהוא קטן ממך תוכל גם אתה להיות קטן :

טהאטען מיט א אמת, קען באַלד פאַרלירען דעם שלעכטען נאַמען
און אין דער זעלכער צייט בעקומען דעם גוטען נאַמען.

עת.

א שלעכט קינד קען ווערען גוט ביי א פאטער וואס טהוט
גוטע טהאטען, אויב ער קען און וויל זיין פאטער פארשמעהן,
און א גוט קינד וועט קיינמאָהל ניט שלעכט ווערען אפילו ביי
א פאטער וואס טהוט שלעכטע טהאטען אויך ווען ער קען און
וויל זיין פאטער פארשמעהן.

עו.

פון האַלטען זיך קלענער פון דעם, וועלכער איז גרעסער
פאר דיר, קענסטו אויך גרויס ווערען. און פון האַלטען זיך
גרעסער אפילו פון דעם וועלכער איז קלענער פאר דיר, קענסטו
אויך ווערען קליין.

עו.

אם תחפוץ דבר שאינו שלך גם את שלך תאכיד, לכן חפוף
רק את שלך ויהיה לך מה שאתה חפץ : (עיין סוטה ט.).

עח.

הכסף הוא בצה אבל זאת לא אמרת כי מוכרח אתה להשליך
את הכסף, זאת אמרת רק שצריך אתה להשמר לבל תלכלך
אותך בו :

עט.

אל תכריח את בנך הרע לעשות מעשים טובים מרם תוכל
להבינו כי מעשיו רעים המה, כי כאשר תוכל זאת להבינו ממילא
יוכל להבין לעשות מעשים טובים בלי הכרח :

עז.

אז דו וועסט וועלען דאס וואָס איז ניט דיינע, וועסטו דיינע
אויך פארלירען. דאָרום זאָלסטו נאָר וועלען דאָס וואָס איז דיינע
וועסטו האַבען וואָס דו ווילסט.

עח.

דאָס געלד איז טאָקע בלאַטע אַבער דאָס מיינט ניט, אז
דו מוזט דאָס אַוועק וואַרפען, דאָס מיינט נאָר, אז דו דאַרפט זיך
נאָר הימטען דו זאָלסט זיך ניט פאַרשמירען מיט דעם.

עט.

דו זאָלסט ניט נוימען דייך שלעכט קינד צו טהאָן גוטע
טהאָמען איידער דו מאַכסט איהם פאַרשמעהן, אז זיינע טהאָ-
מען זיינען שלעכטע, ווייל ווען דו וועסט דאָס איהם מאַכען
פאַרשמעהן וועט ער שוין פאַרשמעהן צו טהאָן גוטע טהאָמען
אַהן נויט.

פ.

רוחים כשרים יכולים להיטיב את הרוח ואת החומר, ואי-
כשרים מהריכים את שניהם.

פא.

בדברך דבורים מאוסים על אדם טוב לא תמאס אותו רק
אותך. בדברך דבורים יפים אפילו על אדם רע לא תיפה אותו
אבל אותך לא תמאס ובדברך דבורים יפים על אדם טוב תיפה
אותו ואותך :

פב.

אם הפין אתה לנעול את פי שונאך שלא ירע לך עם דבוריו
הרעים עליך ראה שהתנהגותיך תהיינה רק טובות ויפות ואז

פ.

כשר'ע פארדינסמען קענען פארבעסערען דעם גייסט מיט'ן
קערפער און ניט קיין כשר'ע רואינירען זיי ביידע.

פא.

מיט ריידען מיאוסע רייד אויף א גוטען מענשען פארמיאוסט
מען יענעם גאר ניט, נור זיך. מיט ריידען שעהנע רייד אפילו
אויף א שלעכטען מענש, באשעהנט מען ניט יענעם, אבער מען
פארמיאוסט ניט זיך; מיט ריידען שעהנע רייד אויף א גוטען
מענש באשעהנט מען יענעם מיט זיך.

פב.

ווען דו ווילסט פארמאכען דאס מויל פון דיין שונא ער זאל
דיר קיין שלעכט ניט טהאן מיט זיינע שלעכטע רייד אויף דיר,
זאלסטו זיך נאר גוט און שעהן אויפפיהרען, וועט ער מיט זיינע

ירע בדבוריו רק לו ולא לך. אבל אם התנהגותיך אינן טובות
ויפות תמכול גם מפי ידידך:

פג.

כאשר יבוא אליך אחד ויספר לך כי האיש ההוא דבר רעה
עליך דע כי המספר חושב או להרע אל האיש ההוא או טובה
לעצמו אבל טובה לך בודאי לא.

פד.

אל תבוא לספר לשום אדם כי אדם אחד דבר עליו רעה
כי תיכף יהיה כדבר הזה גם ממך לספר:

רייד נאך זיך שלעכט טהאן און ניט דיר. ווען דו פיהרסט זיך
אבער ניט אויף גוט און שעהן, וועסטו ליידען אויך פון דיין
נומען פריינדס מויל.

פה.

ווען איינער קומט דער דערצעהלען, אז יענער האט גערעדט
שלעכטס אויף דיר מיינט ער, אדער יענעם א רעה, אדער זיך א
טובה. פאר דיר א טובה קיין מאהל ניט.

פי.

זאלסט ניט קומען קיינעם דערצעהלען, אז יענער האט גע-
רעדט אויף איהם שלעכטס, ווייל מען וועט שוין באלד האכען
פון דיר אויך דאס זעלבע צו דערצעהלען.

פד.

כאשר אתה שומר את פיך מדובר רעה לא תצטרך הרבה לשמור אותך בכלל. אבל אם אתה שומר רק את עצמך ולא את פיך לשוא כל שמירתך כי לעולם לא תוכל להשמר :

פז.

מי שהוא קטן בעיניו כודאי יהיה הולך וגדל, וזה שהוא גדול בעיניו זה לבד הוא סמן שהוא קטן, אבל עוד יהיה הולך וקטן :

פח.

הדבר היותר נמוך לפני האדם הוא להיות גדול בעיניו. הדבר היותר גדול לפניו הוא להיות קטן בעיניו :

פה.

ווען דו היסטמט נאָר דיין מויל פון ריידען שלעכטס, וועסטו זיך אין גאַנצען דאַרפען ווייניגער הימען. ווען דו היסטמט אַבער נאָר זיך אַליין און ניט דיין מויל, איז אומזיסט דיין הימען זיך, ווייל דו וועסט זיך קיינמאַהל ניט קענען פאַרהימען.

פו.

ווען אַ מענש האַלט זיך קליין, וועט ער געוויס גרויס ווער רען. און ווען ער האַלט זיך גרויס איז שוין דאָס אַליין אַ באַווייז, אַז ער איז קליין און וועט נאָך קלענער ווערען.

פז.

עס איז זעהר אַ נידעריגע זאַך צו האַלטען זיך גרויס און עס איז זעהר אַ גרויסע זאַך צו האַלטען זיך קליין.

פ.ת.

כשאפשר לך לעשות טובה לאדם עשה, ואל תחקור אם הוא שווה להשיג ממך את הטובה או לא, די לך זה שאתה שווה לעשות טובה, כי כמה שיגדל שכרו מטובתך, שכרך יגדל הרבה יותר :

פ.מ.

אם אתה מענג את ידיך בתענוגים בשמחתך, הוא דבר טוב, אבל לו התענגת אתה בשמחתו היית עומד במדרגה יותר גדולה :

צ.

זה שאומר שהוא חלק קטן של יהודי, יכול עוד להיות יהודי שלם, זה שאומר שהוא כבר יהודי שלם זה לעולם לא יהיה שלם,

פ.ת.

ווען דו קענסט איינעם א טובה טהאן, זאלסטו ניט קלערען צי יענער איז ווערט ביי דיר צו קריגען די טובה, נאר זאלסט זיך באנוגענען מיט דעם וואס דו ביסט ווערט צו טהאן די טובה. ווייל ווי גרויס עס זאל אפילו זיין יענעם פארדינסט פון דיין טובה, איז דיין פארדינסט אלץ גרעסער.

פ.מ.

ווען דו טהיילסט צו דייע פריינד פארגעניגען מיט דיין גער א שמחה, איז א גאנץ גוטע זאך. אין א סך א גרעסערע מדרגה קענסטו אבער זיין ווען דו וועסט האבען פארגעניגען פון זיינע א שמחה.

צ.

ווער עס זאגט, אז ער איז א שטיקעל איד, קען נאך ווערען א גאנצער, און דער וואס זאגט, אז ער איז שוין א גאנצער איד,

וזו שאומר שהוא חלק קטן של יהודי ודי לו בזה, עליו יש ספק
אם הוא אף חלק קטן:

צא.

אצל שני שותפים שאינם עובדים שניהם בשוה יוכל גם כן
המסחר להיות טוב, אבל לא בשני שותפים שאינם מבינים שניהם
בשוה:

צב.

כשאתה עושה לאדם אחר אתה עושה תמיד עבורך יותר.
הן רע והן טוב.

צג.

מי שאינו נותן מדה או משקל צדק זה לא יודע מה זאת
אמרת אנשיות ומה זאת אמרת מסחר:

וועט ער שוין קיין גאנצער ניט זיין. און דער וואָס זאָגט, אָז
ער איז אַ שטיקעל איד אָבער עס איז שוין גענוג פאַר איהם,
אויף דעם איז אַ ספּק צי ער איז אַפילו אַ שטיקעל.

צא.

ביי צוויי פארטנער וועלכע ארכיימען ניט ביידע גלייך,
קען אויך אמאל די ביזנעס זיין גוט, אָבער ניט ביי צוויי פארט-
נער וועלכע פארשמעהען ניט ביידע גלייך.

צב.

ווען מען מוז יענעם, מוז מען זיך שמענדיג מעהר, סיי
גוטם, סיי שלעכטם.

צג.

ווער עס גיט ניט קיין ריכטיגע מאַס אָדער וואָג דער ווייס
גיט וואָס עס הייסט מענשהייט און ניט וואָס עס הייסט ביזנעס.

צד.

ממעלות של אחרים כמה שתרכה לדבר לא יחשב למותר
ממעלותיך אפילו אם תדבר מעט מן המעט גם כן למותר יחשב :

צה.

טוב לך יותר לראות את חסרונותיך מלהראות לאחרים
את מעלותיך :

צו.

אם אינך מצליח במסחרך אל תמהר לשנות את מסחרך על
מסחר שני טרם תחקור לדעת אם היית מנהיג את מסחרך כראוי,
כי יוכל להיות אפשר שצריך אתה לשנות אותך ולא את מסחרך :

צד.

פון יענעמם מעלות וויפיל דו זאלסט ריידען וועט דאס ניט
זיין איבעריג. פון דיינע אייגענע מעלות ווי ווייניג דו זאלסט
ריידען, איז דאס אויך איבעריג.

צה.

איידער דו זאלסט ווייזען יענעם דיינע מעלות, ווייז בעסער
זיך דיינע חסרונות.

צו.

ווען דו באגליקסט ניט אין דיין ביזנעס, זאלסטו זיך ניט
היילען צו ענדערען דיין ביזנעס אויף א צווייטע איידער דו גע-
פינמט אויס צי האסטו גוט געפיהרט דיינע ביזנעס. וויילע
עס קען זיין, אז דו דארפט זיך גאר ענדערען און ניט דיינע ביז-
נעס.

צו.

שמחה כשבת ויום טוב היא מצוה אפילו אם השמחה באה
 אחר שתית משקה, גדולה יותר מצות השמחה אם שתו משקה
 בכונה כדי שיוכלו להיות שמחים בשבת או ביום טוב השמחה
 היותר גדולה היא מה ששמחים עם שבת ויו"ט עוד קודם שתית
 המשקה :

צח.

העושה תשובה על הטאיו עומד במדרגה גדולה, אבל
 מדרגה יותר גדולה הוא עומד כשהוא משתמר מלחטוא עוד פעם:

צז.

שמחה אום שבת און יום-טוב איז א מצוה, אפילו ווען די
 שמחה קומט נאך משקה טרינקען. גרעסער איז די מצוה פון
 דער שמחה ווען מען האט געטרונקען משקה נאך צוליב דעם
 אום מען זאל קאנען זיך פרעהען שבת אדער יום טוב, אבער נאך
 גרויס איז די שמחה ווען מען פרעהט זיך מיט'ן שבת אדער יום
 טוב אליין, נאך איידער מען טרינקט.

צח.

ווער עס מוהט תשובה אויף זיינע זינד איז א גרויסער בעל
 מדרגה, נאך גרעסער ווערט ער ווען ער היט זיך אפ נאך אמאל
 ניט צו זינדיגען.

צט.

מי שיש לו המדה שלא לדבר מחסרונות של אחרים. יש ממנו לספר עוד מדות טובות כי המדה הזאת אי-אפשר שתהיה הראשונה :

ק.

שמך הטוב הוא האוצר היותר טוב ויקר ונפלא מאד הוא מפוזר בעולם ונגלה לפני כל ושום איש איננו יכול לגזול אותו ממך, אמנם מוכרח אתה לשמור אותו לכל תאבדו כי אם תאבדו מאד יקשה לפניך שתמצאנו ושום איש לא יוכל לעזור לך למצוא אותו :

צט.

ווען איינער האט די מעלה פון ניט ריידען פון יענעם פעהלערען, איז שוין דא פון איהם נאך מעלות צו דערצעהלען, ווייל די מעלה קען קיינמאל ניט זיין די ערשמע.

ק.

דיין גוטער נאמען איז דער בעסטער און טייערסטער אוצר און זעהר א וואונדערליכער, ער איז צושפרייט אין דער וועלט און פריי פאר אלעמען און קיינער קען איהם ביי דיר ניט צו-נעהמען, דאך מוזטו איהם היטען זאלסט איהם ניט פארלירען, ווייל ווען דו פאלירסט איהם, וועט דיר זעהר שווער זיין איהם אויפצוויכען און קיינער וועט דיר ניט קענען העלפען איהם צו געפינען.

קא.

כשנכנס רעיון טוב לאדם חומא שיעשה תשובה צריך הוא לעשות כמו אחד ששוכב בבור עמוק אפל ומכוער ופתאום נראה לפניו נר דלוק ומלם, צריך הוא תיכף לעלות ולנום משם ולהשליך ממנו את כל הכנדים המלוכלכים ולטהר את עצמו וללבוש בגדים חדשים ונקיים :

קב.

ההורים צריכים להשמר לכלי הראות לכניהם לב טוב כזה אשר יוכל לעשותם רעים להוריהם.

קג.

לבקש סליחה ולמלוח שתייהן מדות מוסריות הן, ושלא לפגוע בכבוד לשום אדם הוא המוסר עצמו :

קא.

ווען א זינדיגער מענטש באקומט א גוטען געדאנק צו ווע-
רען א בעל-תשובה, דארף ער טהאן ווי איינער וואס ליגט אין
א טיעפען, שמוציגען און פינסטערען גרוכ און דערזעהט פאר
זיך פלוצלונג א ליכט מיט א לייטער. ער דארף שוין ארויסלוי-
פען און אראפזארפען פון זיך אלע שמוציגע קליידער און זיך
גוט ארום רייניגען און אנטהאן נייע, ריינע קליידער.

קב.

עלמערן דארפען זיך היטען צו ווייזען זייערע קינדער אזא
גוטסקייט, וועלכעס קען זיי מאכען שלעכט צו די עלמערן.

קג.

בעטען ענטשולדיגונג און יענעם פארצייהען, באלאנגען
ביידע צו מאראל. און ניט באריהרען קיינמאחל יענעמס עהרע,
איז די מאראל אליין.

קד.

מי שיש לו מדת הכושה יש לו כמה להשתמר מאחרים לכל
יכישוהו, וזה שאין לו כושה יביא לידי זה שאחרים יכישוהו
כל כך עד שיהיה מוכרח להתביש :

קה.

מי שמאמין במזוזות על הפתחים מראה כי רק השו"ת הוא
שומרהו, וזה שאין לא הפץ במזוזות מראה שאיננו דבר חשוב
כזה השוה להיות שמור :

קו.

מי שהנן אותו השם יתברך במעלות שונות צריך לרכוש

קד.

ווער עס האָט די מדה פון שעהמען זיך, האָט מיט וואָס זיך
אויסצוהימען מען זאָל איהם ניט דארפען פארשעהמען. און
דער וואָס וויל זיך ניט שעהמען פאר יענעם וועט בריינגען צו
דעם, אז מען וועט איהם אזוי פיעל פארשעהמען, אז ער וועט זיך
שוין מווען שעהמען.

קה.

דער וועלכער גלויבט אין מזוזות און האָט זיי אויף זיינע
מיהרען, דער ווייזט מיט דעם, אז נאָר דער אויבערשטער איז
זיין היטער. דער אַבער וועלכער וויל ניט האַכען קיינע מזוזות,
ער ווייזט מיט דעם, אז ער איז ניט אזא ווערטפאַלע זאך מען
זאָל איהם דארפען היטען.

קו.

דער מענטש, וועמען דער אויבערשטער האָט געשאַנקען

לו עוד מעלה אחת אשר על ידה תתקיימנה המעלות אשר באו
 לו במתנה. והמעלה האחת היא שלא להתנאות עם מעלותיו
 ואז יבין כי לא רק בשביל טובתו נתנו לו המעלות, כי אם גם
 לטובת אחרים וימלא כראוי את חובתו, ואז יהיה שוה להיות
 משוכח על ידי מעלותיו, אבל אם לא רכש לו את המעלה האמורה
 והוא מתנאה במעלותיו, הוא מחריב את קיום המעלות משום
 שהוא הושב כי המעלות נתנו לו לטובתו, והוא לא יוכל להביא
 שום טובה לא בשביל אחרים ולא בשבילו, ותחת להיות משוכח
 על ידי המעלות היפות יהי בווי על ידי חסרונו המאוס :

פארשיעדענע מעלות, מוז זיך אליין אויסארביימען גאך איין
 מעלה, וועלכע זאל קענען אויפהאלטען די ווערט פון זיינע
 אלע געשענקטע מעלות. און דאס איז די מעלה פון ניט גרויס
 האלטען זיך מיט זיינע געשענקטע מעלות און דאן וועט ער
 פארשמעהן, אז מען האט איהם געגעבען די מעלות ניט גאך
 פאר אייגענע נוצען, גאך אויך פאר אנדערע. און וועט ערפיהלען
 ריכטיג זיין פליכט, און וועט אויך דארום ווערט זיין געלויבט צו
 ווערען דורך זיינע מעלות. ווען ער אבער ארבייט זיך אליין
 ניט אויס די איינציגע מעלה און האלט זיך יא גרויס מיט זיינע
 געשענקטע מעלות, דאן רואינירט ער דעם ווערט פון זיינע
 מעלות. ווייל ער מיינט, אז זיי זיינען איהם געשענקט געווארען
 גאך פאר איהם אליין און ער וועט שוין ניט בריינגען קיינע
 נוצען, ניט פאר אנדערע און ניט פאר זיך. און אנשטאט צו
 האבען לויב דורך די שעהנע מעלות, וועט ער האבען שאנדע
 דורך זיין מיאוס'ן חסרון.

קו.

כל מי שעקר עבודתו היא עבוד גופו הוא חצי מת עוד לפני מותו ובמיתת גופו הוא מת לגמרי, וכל מי שעקר עבודתו היא עבוד נשמתו גם אחר מיתת גופו ישאר חי :

קח.

מי שעושה אינו מלאכה והוא אדם גדול, המלאכה לא תשפילהו בעיני המבינים אותו, וזה שאינו אדם גדול ואינו חפץ לעשות מלאכה למען יחזיקו אותו לאיש מכובד הוא משפיל את עצמו בעיני המבינים אותו :

קמ.

אם חכם אתה אל תתבזה אם שומים יכווך ואל תתכבד אם יכבדוך :

קו.

ווער עס ארבייט אס מערסטען פאר זיין קערפער, דער איז האלב געשמארבען נאך פאר זיין טויט, און מיט דעם אפשטאר-בען פון זיין קערפער שטארבט ער אפ צום איבעריגען. ווער רענד דער, וועלכער ארבייט אס מערסטען פאר נשמה, וועט אויך נאך דעם אפשטארבען פון זיין קערפער בלייבען לעבען.

קח.

ווען איין גרויסער געלערענער מאן טוט א מלאכה, וועט איהם די מלאכה ניט ערנידעריגען ביי די וועלכע פארשמעהען איהם. דער אבער, וועלכער איז ניט קיין גרויסער געלערענער מער מאן און וויל ניט טהאן קיין מלאכה אום מען זאל איהם האלמען פאר א געהערמען מאן, דער טוט זיך אליין ערנידערי-גען ביי די וועלכע פארשמעהען איהם.

קמ.

ווען די ביסט א חכם, זאלסטו זיך ניט שעחמען ווען נארא-אים פערשעהמען דיר און זאלסט זיך פיהלען בעעהרט, ווען זיי גיבען דיר אפ עהרע.

ש כ ל ט ו ב

ק.י

מאדם רע כרה ! לא רק אם יהפוך להרע לך אלא גם אם
יהפוך לעשות לך טובה :

קיא.

העושה מעשים טובים הוא אדם טוב, יותר טוב ממנו הוא
מי שאיננו מסתפק במעשיו הטובים וחפץ תמיד לעשות יותר
ממה שתוא עושה :

קיב.

הרשע מתאוה יותר לדבר רע על הצדיק מלדבר רע על
רשע אחר כי אין לו זכיה לדבר אמת :

קיג.

האוהב ישראל הוא זה שמבקש למצוא זכות על הסרונות
הכרו למען יוכל לאהוב אותן, אבל מי שאוהב רק את זה שהוא בר

ק.י

פון א שלעכטען מענטש אנטלויף ניט נאר דאן ווען ער
ווייל דיר שלעכטס טהאן, נאר אויך דאן, ווען ער ווייל דיר גוטעס
טהאן.

קיא.

ווער עס טוט גוטע טהאטען איז א גוטער מענטש. בעסער
פאר איהם איז דער, וועלכער באנוגענט זיך ניט מיט זיינע
גוטע טהאטען און ווייל שמענדיג טהאן נאך מעהר ווי ער טהוט.

קיב.

דער רשע גלוסט מעהר צו ריידען שלעכטס אויף א צדיק,
ווי צו ריידען שלעכטס אויף א צווייטען רשע, ווייל ער האט ניט
קיינ זכיה צו ריידען אמת.

קיג.

א ליעכהאכער פון אידען איז דער, וועלכער זוכט צו געפן
נען זכות אויף די הסרונות פון זיין פריינד, אום ער זאל איהם

מעלות ומדות טובות איננו עוד אהב ישראל כראוי (עיון אדר"ג
פ' מ"ז).

קיד.

האדם ניכר על פי הדבור ופעמים רבות גם על פי השתיקה:
קמו.

כשאתה מבקש שדוך בקש עם בינתך ואז גם עיניך יראו
כראוי כי אם תבקש רק בעיניך לא תראה ולא תבין:

קמו.

האדם יכול להיות שמור שלא יבישוהו אחרים אם רק
יתביש מעצמו:

קיו.

האהבה המתקימת היא אהבה של חכמים משום שהיא אהבה
של נשמות:

קענען ליעבען, אבער ניט דער, וועלכער האט נאָר ליעב דעם,
וועלכער האט גומע מעלות.

קיד.

דער מענש ווערט דערקענט דורכ'ן ריידען און מאַנכעס
מאַל אויך דורכ'ן שוויגען.

קמו.

ווען דו זוכסט אַ שדוך, זוך מיט'ן פאַרשטאַנד, וועלען שוין
דיינע אויגען אויך זעהן ריכטיג. ווען אַבער דו זוכסט נאָר מיט
דיינע אויגען, וועסטו ניט זעהן און ניט פאַרשמעהן.

קט

דער מענש קען זיך אויסהימען, אַז אַנדערע זאָלען איהם
ניט פאַרשעהמען, ווען ער שעהמט זיך נאָר פאַר זיך אליין.

קיו

די אונענדליכע ליעבע, איז די ליעבע פון חכמים, ווייל זי
איז אַ ליעבע פון נשמות.

ש כ ל ט ו ב

ק"ה

האדם העומד בצרה ובטח בד' באמת כי מהרה יפטר ממנה
הוא תיכף מסיר בזה את הציה הראשונה של הצרה ומקיל עליו
לסבול את הציה השניה וממהר גם את ביאת קצה :

ק"ו

ליפות את דירתו עם מדותיו הטובות יכול גם העני היותר
גדול, אבל ליפות את מדותיו הרעות עם דירה נאה לא יוכל אפילו
העשיר היותר גדול :

ק"ז

האדם המתענה לפעמים בכונה ששכרו הקטן שהוא משתכר
יספיק לו כדי פרנסתו האם לא יחשב למשוגע ? כי מה יהנה
מפרנסתו אם יהלה מתעניותיו, כן דומה אליו המסיג גבול רעהו
לקחת פרנסתו, כי נראה מזה כמו שחפץ להקל להשי"ת שלא

ק"ח

ווען דער מענש שמעהט אין א צרה ר"ל און ער פארזי-
כערט זיך מיט א אמת אין אויבערשמען, אז ער וועט גיך פטור
ווערען פון איהר, פארטרייבט ער שוין דערמיט די ערשמע
העלפט פון דער צרה און מאכט זיך גרינגער צו ליידען די צוויי-
טע העלפט און מאכט אויך איהר ענדע גיכער.

ק"ט

באשעהנען די הויז מיט גוטע זימען קען אפילו דער גרעס-
טער ארימאן, באשעהנען אבער די שלעכטע זימען מיט א
שעהנע הויז, וועט דער רייכסטער מאן אויך ניט קענען.

ק"י

דער מענש וועלכער פאסט אפט מאל, אום זיינע קליינע
פארדינסטען זאלען איהם זיין גענוג אויף צו לעבען, איז דען ניט
משוגה ? וואס פאר א הנאה קען ער האבען פון זיין לע-
בען ווען ער וועט קראנק ווערען פון זיין פאסטען. אזוי איז גלייך
צו איהם דער, וועלכער קאנקורירט מיט'ן צווייטען און נעהמט

להטריחו בהשפעה מיוחדת עבודתו. ובאמת אינו מניח את השי"ת
להושיעו שיהנה מפרנסתו בזה שהוא מתחמא לפניו באיסור גזלה:

קכא.

אם אינך מבין איזה דבר בלמודך אל תחשוב לגנאי לך לשאול
את חברך לכל ידע שאינך מבין, אלא התכוונן כגנאי שיהיה לך אם
לא תשאל ולא תדע ואז תתענג בזה שיש לך ממי לשאול:

קכב.

בעל מום מסוכן הוא הבעל גאות, אמנם הוא לבדו יכול להיות
הרופא היותר גדול לרפאות את מומו:

כיי איהם אנועק זיין פרנסה, ווייל עס קומט אויס ווי ער זאל ווער
לען גרינגער מאכען דעם אויבערשטען, ער זאל איהם ניט דאר-
פען געבען א באזונדערע פרנסה פאר איהם אליין און אין אמת'ן
מאכט ער שווערער פאר'ן אויבערשטען ער זאל איהם ניט קע-
נען העלפען קיין הנאה האבען פון זיין פרנסה דורך דעם, וואס
ער פארזינדיגט זיך מיט דעם איסור פון גזלה.

קכא.

ווען דו פארשמעקסט ניט א זאך אין לערנען, האלט ניט
פאר קיין שאנדע צו געהן פרעגען א צווייטען, אום ער זאל
ניט וויסען, אז דו פארשמעקסט ניט, נאר בארעכען בעסער
די שאנדע וואס דו וועסט האבען, אז דו וועסט ניט פרעגען
און ניט וויסען. וועסטו שוין דאן האבען פארגעניגען פון דעם
וואס דו האסט וועמען צו פרעגען.

קכב.

זעהר א געפעהרליכער קריפעל איז דער, וועלכער האלט
זיך גרויס. ער קען אבער אליין זיין דער גרעסטער דאקטאר
זיך אויסצוהיילען.

קבג.

העשיר הקמצן המתרחק מעשית צדקה וטובות ומתפאר בעשותו פעם איזו טובה לרעהו דומה אל תקוצים ואילני סרק הצועקים כשהם בוערים כאלו אומרים גם אנהנו עצים : (עיין קהלת רבה, פ' ז').

קכד.

הממון מעמיד רגליו של בעליו, אָמנם זהו רק בזמן שהוא הבעל על הממון ומושל עליו כראוי, אבל אם חס ושלום הממון הוא הבעל עליו אז לא רק שאינו מעמיד אלא מחריב את רגליו יחד עם ראשו : (עיין קהלת רבה, פ' ו').

קכה.

מי שאינו מתקן עצמו בעולם הזה לא בכחו ולא בהונו כדי

קבג.

דער רייכער און קאַרגער מאַן, וואָס וויל קיין צדקה ניט געבען און קיינע טובות טהאָן, און באַריהמט זיך ווען ער שוט אַמאַל איינעם אַ שטיקעל טובה, איז גלייך צו די פּוסמע דערנער וועלכע שרייען ווען זיי ברענען, ווי זיי וואַלמען שרייען : מיר זיינען אויך בוימער.

קכד.

דאָס געלד שַמעלט איהר אייגענטימער אויף די פיס, נאָר ווען ער איז דער ריכטיגער הערשער איבער די געלד צו טהאָן וואָס מען דאַרף. ווען אַבער די געלד הערשט איבער איהם, איז ניט נאָר זי שמעלט איהם ניט אויף די פיס, נאָר זי רואינירט איהם די פיס מיט'ן קאַפּ צוזאַמען.

קכה.

דער וועלכער שוט אויף דער וועלט גאָר ניט אויף, ניט מיט זיין כח און ניט מיט זיין געלד, אום ער זאָל קענען קריגען יענע וועלט, איז גלייך צו איינעם, וועלכער געפינט זיך אין אַ

שיזכה לעולם הבא דומה למי שנמצא בפרוודור אפל ומתהלך כה
וכה ואין לו שכל למצוא את פתח הבית :

קכו.

מי שאינו לומד תורה ואינו עושה צדקה ואינו הולך לעשות
טובה לשום אדם, זהו הוא פרא-אדם בלי פה בלי ידים ורגלים,
אלא כלו חומם ואזנים ועינים העובדים בלי שכל ורצון האדם :
(עין בראשית רבה, פ' ס"ז).

קכו.

מאור עיניו של אדם צריך שיהיה גדול מאוד למען יראה
להכיר את שפלותו כנגד גדלות הבורא, אמןם יכול האדם להשיג
את המאור הזה רק מן שני המקומות האפלים אם יזכרם תמיד
והמה הבטן שיצא ממנו והבור שיכנס בו :

פינסטערען אריינגאנגס-האל און דרעהט זיך ארום און האט
ניט קיין שכל ווי אויסצוזוכען די טהיר ווי מען געהט אריין אין
הויז.

קכו.

ווער עס לערענט ניט קיין תורה און טוט ניט קיין צדקה
און באמיהט זיך ניט צו געהן איינעם א טובה טהאן, דער איז
א ווילדער מענש אהן א מויל און אהן הענד און פיס, נאר דורך
אויס פון נאז און אויגען און אויערען, וועלכע ארכיימען אליין
אהן דעם שכל און פערלאנג פון מענש.

קכו.

מען דארף האבען זעהר ליכטיגע אויגען מען זאל ארויס-
זעהן ווי מען דארף זיך האלמען קליין אנטקעגען די געמליכע
גרויסקייט. מען קען אבער די ליכטיגע אויגען באקומען נאר
ווען מען האט אין זינען די צוויי פינסטערע פלעצער, דעם בויך
פון וואנען מען געהט ארויס און דעם גרוב וואו אהין מען געהט
אריין.

קכת.

מי שהונו בא לו בהיתר ונותן צדקה רק פחות מכפי יכלתו, איננו גדול כל כך כמו זה שהונו בא לו בהיתר ונותן צדקה כפי יכלתו, אבל הוא יותר גדול מזה שהונו בא לו באיסור ונותן צדקה הרבה : (עיין ויקרא רבה, פ' ג' ; וקהלת רבה, פ' ד').
קכט.

מאושר הוא זה אשר שום אדם לא הכלימו מעולם, אַמנם זה שלא הכלים מעולם לשום אדם הוא יותר מאושר (עיין מועד קטן, דף מ').

קל.

פרי הלומד בעודו צעיר הוא זה אשר כשיזקין בשנותיו יזקין גם ברעיונותיו וישאר בכחו כצעיר ופרי הממלא הרבה את

קכת.

דער וועלכער האט זיין פערמעגען כשר פערדינט און טהומ צדקה, נאָר ניט אזוי פיעל ווי ער קען. דער איז ניט אזוי גרויס ווי דער, וועלכער האט אויך אַ כשר'ן פאַרמעגען און טהומ יא צדקה ווי פיעל ער קען. ער איז אַבער אַ סך גרעסער פון דעם וועלכענס פאַרמעגען איז געקומען דורך זינד און טהומ אַ סך צדקה.

קכט.

גליקליך איז דער מענש, וואָס קיין מענש האט איהם נאָך ניט פאַרשעהמט. דער אַבער, וועלכער האט נאָך קיין מענשען ניט פאַרשעהמט, איז נאָך גליקליכער.

קל.

די פרוכט פון לערנען אין דער יוגענד איז דאָס, וואָס מיט'ן עלטער ווערען אין יאָהרען ווערט מען עלטער אויך אין געדאַנ- קען און מען בלייבט יונג אין די קרעפטען. און די פרוכט פון נאַכגעבען זיך אַ סך די יונגע געדאַנקען אין דער יוגענד, איז

רעיונות ילדותו הוא זה אשר כשיוזקין בשנותיו יזקין גם בכח
וישאר ילד ברעיונותיו : (עיין שבת, קנ"ב:).

קלא.

השו"ת נתן את היצר הרע בשביל ישוב העולם שיהיה האדם
כונה בית ונושא אשה ויוליד בנים, אשרי מי שעובד ביצרו רק
בשביל תכלית האמור ואוי למי שתכליתו מן הדברים האמורים
הוא רק יצר הרע: (עיין בראשית רבה, פ' ט'; קהלת רבה, פ' ג').

קלב.

כל הלומד והומא דומה למי שצובע את הצמר המלוכלך כל
כך בכצה מכוערה עד שאין הצמר קולט את הצבע : (עיין חגיגה
ט"ו:).

קלג.

כל הזוכר את המאיו אף על פי שכבר עבר זמן רב מעשותו

דאם וואס מיט'ן עלמער ווערען אין יאחרען, ווערט מען אלט אין
די קרעפטען און מען בלייבט יונג אין געדאנקען.

קלא.

דער איבערשטער האט געגעבען א יצר הרע צוליב דעם
עקזיסטענץ פון דער וועלט, אום דער מענש זאל וועלען בויען
א הויז און חתונה האבען און האבען קינדער. גליקליך איז דער
וועלכער ארבייט מיט זיין יצר הרע נאר צוליב דעם געזאגטען
צוועק און אומגליקליך איז אבער דער, וואס דער צוועק פון די
דערמאנטע זאכען איז ביי איהם יצר הרע.

קלב.

ווער עס לערענט און זינדיגט איז גלייך צו די וואהל, וועל-
כע איז אזוי פארשמירט דורך אויס מיט דיקע בלאטע, דאס ווען
מען פארבט איהר, קען די פארב צו איהר ניט קומען.

קלג.

ווער עס געדענקט זיינע עברות האטש ער האט זיי שוין
לאנג געמאכט, פארדינט ער דאס, אז דער אויבערשטער דער-

אותם זוכה לזה שהקדוש ברוך הוא איננו מזכירם אותו וכל מי ששוכח את חטאיו תיכף אחרי עשותו אותם גורם לזה שהקב"ה מזכירו כם וכחטאיו אשר עשה מכבר :

קלד.

יותר נאם התואר הרע של הפנים ואינו התמונה האמתית של הלב מן התואר הטוב של הפנים שאינו התמונה האמתית של הלב :

קלה.

אם תשמע לעצת יצרך הרע כלעצת חבר טוב בנערותך, תהיה לו עבד אומלל בזקנותך : (עיון בראשית רבה, פ' כ"ב).

קלו.

כל הרוצה בכגדים נאים יראה שמעשיו יהיו נאים ואז גם

מאנטי זיי איהם ניט. און דער, וועלכער פארגעסט זיינע עברות באלד נאך דעם ווי ער טוט זיי. בריינגט ער דערצו, אז דער אויבערשטער דערמאנט איהם די יעצטיגע עברות און די, וועל-כע ער האט שוין לאנג געטהאן.

קלד.

עס איז שעהנער דאס געזיכט וואס זעהט אויס שלעכט און איז ניט די ריכטיגע פיקטשור פון הארץ, פון דאס געזיכט וועלכעס זעהט אויס גוט און איז אויך ניט די ריכטיגע פיקטשור פון הארץ.

קלה.

ווען דו פאלגסט דעם יצר הרע ווי א גומען פריינד אין דוין יונגענד, וועסטו זיין ביי איהם א אומגליקליכער שקלאף אויף דוין עלטער.

קלו.

ווער עס וויל האבען שעהנע קליידער זאל ער זעהן, אז זיינע טהאמען זאלען איהם באשעהנען, וועלען שוין אלע זיינע קליידער שעהן ווערען ווי ער וועט זיי נאר אנטהאן. ווען ער

בגדיו יהיו נאים ככל עת שילבשם ואם מעשיו יהיו מכוערים
אי אפשר שילך בכגדים נאים כי כאשר ילבשם ימאסו :

קלז.

עם-הארץ השונא את התלמיד-חכם דומה למי שאומר שאיננו
סובל את טעם המאכל ההוא אף על פי שלא טעמו מעולם :

קלח.

התלמיד היותר חכם הוא זה שהצדיק והרשע הם שני מוריו,
והוא לומד להתנהג במדות הצדיק בהשיגו כי ישרות ויפות הנה,
ולומד להיטיב את עצמו בהשיגו את המדות הרעות והמאוסות
של הרשע :

קלט.

החכם משתמר מהרבה תענוגים לכל ינוק מהם ומזה לכד

האט אכער מיאוסע טהאמען, קען ער שוין קיין שעהנע קלוי-
דער אויך ניט געהן, ווייל כאלד ווי ער שוט זיי אן, פארלירען
זיי שוין זייער שעהנקייט.

קלז.

דער אומוויסענדער מאן וואס האט פיינט דעם געלערענ-
טען, איז גלייך צו איינעם וואס זאגט, אז ער האט פיינט דעם
טעם פון דעם מאכל, האטש ער האט דאס קיינמאל ניט פאר-
זוכט.

קלח.

דער קלינסטער געלערענטער איז דער, וואס דער צדיק מיט'ן
רשע זיינען ביידע זיינע לעהרער. ווען ער לערענט זיך אויס
נאכצופאלגען נאך די מדות פון צדיק, ווערענדיג באגייסטערט
פון זייער ריכטיגקייט או שעהנקייט און לערענט זיך אויס, זיך
אויסצובעסערען, בעגרייפענדיג די שלעכטע און מיאוסע
מדות פון רשע.

קלט.

דער קלוגער היט זיך אויס פון א סך פארגעניגען, אום ער
זאל ניט ליידען און דערפון אליין האט ער א סך פארגעניגען

יש לו הרבה תענוגים ומהם לא ינזק לעולם והכסיל כראותו את
תענוגי החכם הוא מתקנא בו ומתחיל לרדוף אחר תענוגים הרבה
המוזיקים אותו, ולכן הכסיל הוא צער תמידו :

קמ

כל הרוצה לדעת מי הוא ישמיע לאזניו מה שהוא מוציא מפיו
כי הפה הוא המגלה האמתי אם יגלה אותו כי רע הוא יזכור היטב
למען ידע לחזור למוטב ואם יגלה אותו כי טוב הוא יעשה עצמו
כשוכח :

קמא

אל תביא צער לנשמתך כאכלך אם אינך רשאי, ואל תביא
צער לגופך בתעניתך אם אינך רשאי :

פון וועלכע ער ליידעט קיינמאל ניט. און דער נאר, צוקוקענדיג
דעם קלוגענס פארגעניגען איז ער אים מקנא און הויפט אן נאכ-
לויפען נאך א סך פארגעניגען פון וועלכע ער מוז ליידען און דא-
רום איז א נאר, א אייביגער צער.

קמ.

ווען א מענש וויל וויסען וואס ער איז, זאלען זיינע אויערען
הערען די רייד פון זיין מויל, וועלכער איז זיין ריכטיגער ענטדע-
קער, ענטדעקט ער איהם, אז ער איז שלעכט, מוז ער דאס גוט
געדענקען אום ער זאל וויסען ווי זיך אויסצובעסערען. ענטדעקט
ער איהם, אז ער איז גוט, זאל ער זיך מאכען פארגעסען .

קמא.

ברענג ניט קיין שמערצען צו דיין נשמה מיט דיין עסען
ווען דו טארסט ניט, און ברענג ניט קיין שמערצען צו דיין גוף
מיט דיין פאסמען ווען דו טארסט ניט.

קמב.

הראש והאכרים נמשלים למלך עם עבדיו וכתר מלכותו של הראש הוא פעולות האכרים כפקודתו, אמנם ההבדל בין שני המלכים ועבדיהם הוא זה, שהעבדים האובדים את מלכם יכולים פעם למצוא ביניהם מלך אחר, אבל האכרים האובדים את מלכם, אבדוים גם הם. ולכן צריכים האכרים להיות נזהרים מאד לכל יעשו, דבר שלא כפקודת מלכם : (עין שבת, ס"א).

קמג.

האדם צריך להתבונן בכל צרה שלא תבוא כי הצרה היא המורה הנשלח לו מאת הקב"ה להורות אותו מה שאינו יודע ואז יחפוץ להתלמד מן המורה הזוהי. ומה שירכה להתלמד יחיש יותר המורה לתדול מלהורות אותו :

קמב.

דער קאפ מיט די אברים פון מענש זיינען גלייך צו איין קעניג מיט זיינע אונטערטהאנער. די קעניגליכע קרוין פון קאפ איז דאס אויספאלגען פון די אברים נאך זיינע באפעהלען. דער אונטערשיעד פון ביידע קעניגע מיט זייערע אונטערטהאנער איז אבער דאס, ווען אונטערטהאנער פארלירען זייער קעניג, קענען זיי אמאל צווישען זיך קריגען א צווייטען און ווען די אברים פארלירען זייער קעניג, ווערען זיי אויך פארלארען. דארום מוזען די אברים זיין זעהר געהיט, ניט טוהן קיין זאך אהן זייער קעניג.

קמג.

דער מענש דארף נעהמען אין אנטערטראכט, אז יעדע צרה פון וועלכער ער ליידעט איז א לעהרער געשיקט צו איהם גלייך פון אויבערשטען אויסצולערנען איהם דאס, וואס ער ווייס ניט. דאן וועט ער שוין וועלען ביי דעם לעהרער זיך גוט אויסלערנען און וואס בעסער ער וועט זיך לערנען, אלץ פריהער וועט דער לעהרער סטאפען צו לערנען איהם.

קמד.

החכם צריך לרכוש לו לא פחות משלש מעלות עקריות אשר בהן אפשר להכירו. (א) לדבר דברי חכמה. (ב) לבלי דבר אולת. (ג) ולהתרחק גם משמוע דברי אולת; והמעלה השלישית נחוצה לפני החכם למען השלים בה את שתי מעלותיו הראשונות :

קמה.

הקב"ה נתן לכל אדם את מדת המחילה, אַמנם הכסיל החוטא משתמש בכח מדתו זאת רק למהול לעצמו והחכם הצדיק משתמש בכח מדתו זאת רק למהול לאחרים ולא לעצמו :

קמו.

החוטא שאינו מתחרט על חטאיו ומתפלל אל השי"ת שיאיר את דבריו משאלות לבו בישועתו, דומה לשלט הלודי המבקש מן

קמד.

דער קלוגער מענש מוז האַבען ניט ווייניגער פון דריי הויפט שטופעס, דורך וועלכע מען קען איהם דערקענען. (1) ריידען קלוגע רייד. (2) ניט ריידען קיין נאַרישקייט און (3) אויך דערווייטערען זיך פון הערען פון יענעם נאַרישע רייד. און די דריטע שטופע מוז דער קלוגער האַבען, אום צו פאַרפאַלקאַמען זיינע ערשמע צוויי.

קמה.

דער אייבערשטער האָט געגעבען יעדען מענשען די איי-גענשאַפט פון פאַרצייהען, נאָר דער נאָר וואָס זינדיגט נוצט אויס די אייגענשאַפט נאָר אויף זיך פאַרצייהען. און דער קלוגער, דער צדיק, נוצט אויס די אייגענשאַפט נאָר אויף יענעם פאַרצייהען און זיך קיינמאַל ניט.

קמו.

דער זינדיגער וואָס האָט ניט קיין הרטה און בעט ביים אוי-בערשמען ער זאָל איהם באַלייכמען די ווערמער פון זיין געבעט מיט זיין הילף, איז גלייך צו איין פאַרזשאַווערמען שילד, וואָס

השמש שתאיר אותו, אבל השמש אומר : קודם מהר אותך :

קמו.

בן חכם יחשב על פי רוב להצני חכם, אַמנם אם איננו מגיע להצני השניה יאביד גם את הציו הראשונה : (עיין ילקוט תורה, רמז צ"ה).

קמת.

אל תנעול דלתך בפני הצדקה לכל תהיה מוכרה חלילה לפתוח אותו לרופא : (עיין מדרש הזית, פ' ו' :).

קמט.

למה לך לרדוף אחר דבר שאינו שלך בכונה לעשותו שלך, הלא יכול אתה לראות בעיניך אם רק תתבונן היטב כי גם מה שנמצא כבר בידיך אינו שלך (זהר, שלה, דף קע"ו).

בעט זיך ביי דער זון זי זאל איהר באלייכמען. די זון אבער זאגט צו איהר, פריהער רייניג זיך ארום.

קמו.

דער זוהן פון א חכם רעכענט זיך אַממערסטענס פאר א האל-בען חכם. דאָך אויב ער קומט אַבער ניט צו דער צווייטער העלפט, פארלירט ער אויך די ערשטע.

קמת.

פארשליסט ניט דוין מיהר פאר צדקה, אום דו זאלסט איהם חלילה ניט דארפן עפענען פאר'ן דאקטאר.

קמט.

פארוואס זאלסטו ארום לויפען נאך פרעמדס מיינענדיג, אז דו וועסט דאס מאכען פאר דיינס ; דו קענסט דאך אליין זעהן ווען דו נעהמסט זיך נאר גוט באמראכמען, אז אפילו דאס, וועל-כעס געפינט זיך שוין ביי דיר, איז אויך ניט דיינס.

קג.

כל מי שאין לו יראת הכבוד מפני מי שגדול ממנו זה איננו יודע את ערך שפלות עצמו :

קנא.

העצה היותר נחוצה לפני האדם שיוכל ללכת מעלה מעלה היא שידע לאן הוא הולך :

קנב.

אם אדם רודף אחר הכבוד הוא סמן שאיננו חפץ להיות איש נכבד, כי לו יחפוץ, לא היה צריך לרדוף אחר הכבוד. ולכן אל יתרעם אם האנשים אינם מכבדים אותו, כי הלא אינם מחסרים ממנו מאומה. הם אינם חפצים להשוות אותו לאיש כזה אשר הוא עצמו איננו חפץ להיות שווה אליו :

קג.

ווען איינער האט נישט קיין עהרע-פורכט פאר א גרעסערען פון זיך איז א באווייז, אז ער ווייס נישט די מאס פון זיין אייגענער נידעריגקייט.

קנא.

די בעסטע עצה פאר'ן מענשען ער זאל קענען געהן פאר-ווערטס, איז ער זאל וויסען וואוהין ער געהט.

קנב.

אז א מענש זוכט מען זאל איהם אפגעבען עהרע, איז א באווייז, אז ער וויל נישט זיין ווירדיג צו עהרע, ווייל ווען ער זאל דאס וועלען וואלט ער פארשפארען צו זוכען די עהרע. דארום דארף דער מענש נישט זיין ברוגז אויף די מענשען ווייל זיי גיבען איהם נישט אפ קיין עהרע, ווארום זיי געהמען דאך ביי איהם גאר נישט אראפ; זיי ווילען איהם גאר נישט האלמען פאר אועלכען, נאָס ער וויל אליין נישט זיין.

קנב.

לו יחפוץ האדם להבין מה שהוא חפץ לא היה חפץ לעולם
לעשות מה שאסור לו :

קנד.

במילי דעלמא כל מה שתאהוב יותר, יותר תהיה רחוק
מלהגיע לתענוגיך. לכן אל תאהוב הרבה ותגיע תמיד לתענוגיך:

קנה.

כל מי שהיווה הם יותר מוסריים מחיי רעהו יכול גם להאריך
את חייו מחיי רעהו, אבל זה שהי היי-עושר יותר מרעהו לעולם
לא יאריך לו את חייו מחיי רעהו, אלא פעמים רבות עוד יקצר :

קנו.

כשם שאין ספק כי החפץ להשתמר לבל ימות לעולם הוא

קנב.

ווען דער מענש וואלט וועלען פארשמעהן אלעס וואס ער
וויל, וואלט ער קיינמאל ניט וועלען מאן וואס מען מאר ניט.

קנד.

וואס מעהר וועלט זאכען דו וועסט ליעבען, אלץ ווייטער
וועסטו זיין פון דערגרייכען דיינע פארגעניגען, דארום וויל ניט
קיין סך, וועסטו דיינע פארגעניגען אימער דערגרייכען.

קנה.

ווען איינער לעבט מאראלישער פאר'ן צווייטען, קען ער
אויך לעבען לענגער פאר'ן צווייטען. ווען ער לעבט אבער נאר
רייכער פאר'ן צווייטען, וועט דאס איהם קיינמאל ניט מאכען
לעבען לענגער, נאר א סך מאהל נאך ווייניגער פאר'ן צווייטען.

קנו.

אזוי ווי עס איז זיכער, אז דער וועלכער וויל זיך באווארע-

שוטה גדול. כן אין ספק שהחפץ להשתמר לכל יאכד במותו
לנצח הוא חכם גדול :

קנז.

כל החושב את חברו הטוב לחבר רע הוא שומה, וכל החושב
את חברו הרע לחבר טוב הוא שומה אומלל :

קנת.

החלק היותר ראוי מחלקי המדע הוא הלמוד איך לגנוס מן
הדברים שאין כדאי לדעת אותם ומן הדברים שאי אפשר לדעת
אותם :

נען ער זאל קיין מאל ניט שטארבען איז א גרויסער נאר. אזוי
איז אויך זיכער, אז דער וועלכער וויל זיך באווארענען ער זאל
ניט אפשטארבען אויף אייביג, איז א גרויסער חכם.

קנז.

ווער עס מיינט אויף זיין גומען פריינד, אז ער איז שלעכט,
איז א נאר. ווער עס מיינט אויף זיין שלעכטען פריינד, אז ער
איז גוט, איז א אונגליקליכער נאר.

קנת.

דער נוימיגסטער מהייל פון דער וויסענשאפט איז די לעה-
רע ווי אזוי צו אנטלויפען פון די זאכען, וועלכע עס לוינט זיך ניט
צו וויסען און פון די זאכען וועלכע מען קען ניט וויסען.

מגילת יחסין

איתא בזה"ק (פ' בהוקותי) זכאין אינן צדיקיא דזכאין לבנין
קדישין לגזעין קדישין עליהו אתקרי (ישעיה ס"א) כל
רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' וכו' עכ"ל : וידוע מזה גודל
כח זכות אבות המסייע לבניהם ולבני בניהם ההולכים בדרכיהם
עד עולם : ויהי רצון שנוכה ללכת בדרכיהם ע"י הסייעתא של
זכות קיום צדקתם העומדת לעד אנו ובנינו וכני בנינו עד עולם.
ולתועלת הזכרון המביא את הבנים לידי התחזקות ללכת בעקבי
האבות הקדושים אמרתי להעלות על הכתב סדר יהום משפחתנו
כידוע לנו מדור לדור :

— :: — :: —

מצד אבי זצ"ל עד הוד המלך ע"ה

- (א) אבי הרב הק' מוה"ר ישראל זצ"ל מקראסילוב פלך וואַחלין.
- (ב) בהרה"ק הר' נחמן זצ"ל מסקאלאמ.
- (ג) בהרה"ק הר' ישראל זצ"ל מטשאהן.
- (ד) בהרה"ק הר' יוסף זצ"ל מיאמפאלא .
- (ה) בהצה"ק א"ז מורנו ורבינו המפורסם הר' יהואל מיכל זצ"ל
הנקרא בפי כל המגיד מזלאמשוב ושהיה מגיד גם בק'
בראד וקאלק ומנ"כ ביאמפאלא.

ואלה הם חמשה בניו הצדיקים שהיו נקראים „המשה
חומשי תורה“ כמפורסם בעולם :

- (א) א"ז הרה"ק הר' יוסף מיאמפאלא הנ"ל. (ב) דו"ז
הרה"ק הר' יצחק זצ"ל מראדיוויל. (ג) דו"ז הרה"ק הר'
בנימין זאב זצ"ל מזבאריזש. (ד) דו"ז הרה"ק הר' משה
זצ"ל מזוויהל. (ה) דו"ז הרה"ק הר' מרדכי זצ"ל מקרעמיניץ.
(ואחותם היא דו"ז הרבנית הצדקת מ' מרים תנצב"ה אשת הרה"ק
הר' דוד הלוי זצ"ל המגיד מסטעפין) :

- (ו) בהרה"ק הצדיק המפורסם א"ז מורנו ורבינו הר' יצחק זצ"ל
המגיד דק"ק דראהאכימש ומנ"כ בהארהוב.

- (ז) בהרה"ק הר' יוסף זצ"ל הנקרא בפי כל הר' יוסף (ספרא-ווידליווער)—איש אמת.
- (ח) בהרה"ק הר. משה זצ"ל מזווירוזש שנהרג על קדוש השם ושהיה נכד מצדיקי וגדולי ישראל זצלה"ה עד
- (ט) רבינו הגה"ק המפורסם רבינו יצחק חיות אבד"ק פראג בעהמ"ה ספר אפי רבכבי מגזע וחסידו פרובניצא זצ"ל נכד
- (י) לרבינו הקדוש רש"י זצ"ל זי"ע שהיה דור ל'ג להתנא ר' יוחנן הסנדלר דור רביעי לר'ג הזקן בן ר' שמעון הנשיא בן הלל הזקן מגזע שפטיה בן
- (יא) דוד המלך ע"ה זי"ע ועכי"א.

- (יב) דו"ז הרה"ק הר' משה מזוויהל היה
- (יג) חתן הרה"ק ר' דוד ז"ק (הוראתו זרע קודש) האבד"ק גראבעוויץ ז"ל (ושם המשפחה שלי ז"ק יצמה ממנו).
- (יד) בהרה"ק רב אברהם ז"ק ז"ל אבד"ק שאראגראד.
- (טו) מיוחס מזרע רבינו יעקב בעל המורים זצ"ל.
- (טז) בן רבינו אשר זצ"ל (הראש).
- (יז) בן רבינו יחיאל משבט יהודה זצ"ל
- (יח) נכד רבינו אלעזר ב"ר נתן (הראב"ן) זצ"ל.
- (יט) הראב"ן היה חתן רבינו אליקום זצ"ל.
- (כ) בן רבינו יוסף ממאגענצ'יא (כמבואר בספר מים רבים הנלקט

ממאמרי תורה אחדים של א"ז המגיד הקדוש מזלאטשוב):
 מצד אמי הרבנות ז"ל שהיא דור ששי לא"ז הקדוש הבעש"ט
 זצ"ל ודור רביעי לא"ז המגיד הקדוש מהר"ן זצ"ל מטשער-
 נאביל ודור רביעי לא"ז הרה"ק המפורסם מוה"ר צבי זצ"ל
 מקאריסטשוב זכותם י"ע ועכי"א:

- (א) אמי הרבנית הצדקת מרת בת שבע ז"ל.
- (ב) בת הרה"ק זקני הר' ברוך'ל מסדילקאב זצ"ל.
- (ג) בהרה"ק הר' אריה ליב זצ"ל מסדילקאב.
- (ד) חתן הרבנות הצדקת א"ז מרת עטילע תנצב"ה.

- (ה) בת הרב הקדוש א"ז הר' משה היים אפרים זצ"ל הרב
נוסדילקאב (בעל דגל מחנה אפרים ע"ת) ואחיו היה דו"ז
הרב הקדוש הרבי הר' ברוך'ל זצ"ל והם היו בני
(ו) הרבנית הצדקת המפורסמת א"ז מרת אדעלע תנצב"ה.
(ז) בת א"ז הצדיק הקדוש המפורסם בעולם הכעש"ט זצ"ל
זי"ע ועכי"א.
-

- (ח) א"ז הרב הקדוש מוה"ר אריה ליב זצ"ל מסדילקאב ואחיו
הוא דו"ז המגיד הקדוש זצ"ל מכהאפאליא היו בני
(ט) א"ז הרב הקדוש הר' אברהם זצ"ל מקריסטשוב.
-

- (יא) א"ז הרבנית הצדקת מרת מלכה'לי תנצב"ה, הי אמם של
א"ז הרה"ק הר' ארי"ל מסדילקאב ואחיו הוא דו"ז המגיד
מכהאפאלי הנ"ל היתה —
-

- (יב) בת א"ז הרב הקדוש המגיד המפורסם מהר"ן זצ"ל מטשער-
נאכיל שהיה נקרא כפי כל הר' נחום הגדול'
-

- (יג) דו"ז הרבנית הצדקת מרת הוה'לי אחותו של א"ז הקדוש
מהרא"ל מסדילקאב ואכיו המגיד הקדוש מכהאפלי
היתה —

- (יד) אמו של הרב הקדוש המפורסם בעולם מוה"ר ישראל זצ"ל
מריזין זכותם י"ע ועכי"א.
-

- (טו) ש"ב שהיה חותני הרה"ק אדמו"ר הר' דוד שלמה זצ"ל
מקאברין .

(טז) בהרב הקדוש מוה"ר נח נפתלי זצ"ל מקאברין.

- (יז) נכד הרב הקדוש המפורסם בעולם מוה"ר משה זצ"ל
מקאברין זכותם י"ע ועכי"א:

יום ושנת הפטירה „הלולא רבה“ כמה שידוע לי
מאבותי הקדושים זצ"ל זי"ע ועכ"א
על פי סדר חדשי השנה.

דו"ז הרב הקדוש ר' בנימין זאב זצ"ל מזכאריז, יום ג', חדש
ניסן, שנת תק"ס.

א"ז הרב הקדוש המגיד המפורסם מוה"ר יצחק זצ"ל
מדראהאבימש, יום ז', חדש ניסן, שנת תק"נ.

הו"ז הרב הקדוש מוה"ר משה זצ"ל מקאברין, יום כ"ט, חדש
ניסן, שנת תרי"ח.

דו"ז הרב הקדוש מוה"ר משה זצ"ל מזווייהל, יום י', חדש איר,
שנת תקצ"א.

דו"ז הרב הקדוש מוה"ר יצחק זצ"ל מראדזיוויל, יום י"א
חדש איר.

א"ז מורנו ורבנו הכעש"ט הקדוש זצ"ל, יום א' דשכועות,
שנת תק"ך.

דו"ז הרב הקדוש מוה"ר מרדכי זצ"ל מקרעמעניץ, יום י"ג,
חדש תמוז.

א"ז הרב הקדוש מוה"ר נחמן זצ"ל מסקאלאט, יום כ"ו,
חדש תמוז.

הו"ז הרב הקדוש מוה"ר נח נפתלי זצ"ל מקאברין, יום כ"ה,
חדש מנחם אב, שנת תרמ"ט.

ש"ב הרב הקדוש ר' יצחק מבוהוש, י' אלול.
א"ז הרב המגיד הקדוש מהרי"מ זצ"ל מולאטשוב, יום כ"ה,
חדש אלול, שנת תקמ"א.

דו"ז הרב הקדוש מוה"ר דוד הלוי זצ"ל המגיד מסטעפין, יום
י"א, חדש תשרי.

זקני הרב הקדוש מוה"ר ברוך יוסף מסדילקאוו, יום ד' דחומ"ם
שנת תרמ"ה.

ש"ב הרב הקדוש מוה"ר דוד משה זצ"ל מטשארטקוב, תוש"ר.
ש"ב הרב הקדוש מוה"ר ישראל זצ"ל מריזין, יום ג', חדש השון
שנת תרי"א.

ז"ז הרב הקדוש מוה"ר יוסף זצ"ל מיאמפאלא, יום כ"ד, חדש
מכת, שנת תקע"ב.

אמי הרבנית הצדקת מרת בת שבע ז"ל, יום ז', חדש השון,
שנת תרפ"ד.

ש"ב שהיה חותני הרב הקדוש רד"ש זצ"ל מקאברין, יום י"א,
חדש השון, שנת תרע"ט.

אבי מורי הרב הקדוש מוה"ר ישראל זצ"ל מקרסילוב, יום י"ח,
חדש כסליו, שנת תרנ"ו.

דו"ז הרב הקדוש הרבי ר' ברוך זצ"ל ממעזיבון, י"ח כסליו, שנת
תקע"ב.

